

569 d.

A. S. Vasulescu.

569 d.

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul IV. — No. 1 și 2.

3 și 10 Ianuarie 1899.

IN ANUL NOÛ

După ani grei de sbuciumării interne și de depresiune generală, pare că au intrat în anul nou în prima fază a unei ere ce ne promite zile mai bune. Nu-i vorbă, acesta nu e pentru mulți decît un simțămînt vag, un presimț, dar sunt între noi și oameni care au convicțiunea fermă, că în situația Românilor asupriți are să se producă în curînd o schimbare în bine.

În Bucovina d. e. e evident, că Românismul, afirmîndu-se cu energie și înțelepciune, cîștigă tot mai des cîte o biruință asupra usurpatorilor drepturilor sale străbune. Avem motive a spera, că nu va trece mult și Românii de acolo vor ajunge la importanța ce le revine în patria lor.

În Ungaria și Transilvania situația Românilor nu s'a schimbat. S'au schimbat însă stările politice generale din Austria și din Ungaria, iar această schimbare nu va putea să rămînă fără influență asupra chestiunii naționalităților de acolo și astfel asupra cauzei Românilor.

Negreșit, că pînă și astăzi criza generală ar fi trebuit să producă deja măcar un efect: să facă pe Români să înțeleagă imperioasa necesitate de a aplana cauzele discordiilor lor intestinale și de a se pregăti, din timp, pentru o solidară și impu-

nătoare manifestare a voinții lor obștești, cînd momentul va cere o asemenea manifestare. Căci noi așa știm, că din ciocnirea ideilor trebuie să rezulte lumină, iar nu o infinită și deprimătoare ceartă între oamenii care azi pretind a fi inspirați de *aceleași* sentimente și conduși de *aceleași principii*. Căci, de *idei*, pare-ni-se, era mereu vorba, iar nu de chestii personale.

În ordinea ideilor ce au format și formează baza comună a partidului național de peste munți, intrau: programul de la Sibii, și *în special principiul său autonomist*, și independența acestui partid de vr'unul din partidele politice din România.

Dacă toți aceia cari aparțin acestui partid, și aproape toți Românii de dincolo fac într'adevăr parte din el, admit și astăzi comunitatea acestor idei și sunt hotărîți a le respecta, atunci nu vedem de ce nu și-ar strînge rîndurile lor sub drapelul solidarității naționale?

Repetăm deci, ceea ce am spus de atîtea ori de la înființarea acestei reviste încoaci: e timpul ca elementele de luptă să se înțeleagă și să redea partidului comun tîria sa de odinioară, de care partidul în curînd va avea mai mare nevoie, de cum își vor fi închipuind unii sau alții. Numai prin o nebiruită solidaritate, înfiptă adînc înco munitatea aceluiași principii, Românii vor putea constitui un astfel de factor politic, de ale cărui comune postulate va trebui să se țină în curînd seamă în cer-

curile care doresc păciuirea și reala consolidare a imperiului habsburgic.

Ori cît de promițător s'ar părea cuiva anul nou pentru cauza română, aceasta nu va putea beneficia de vr'o eventuală situație generală favorabilă, decît în cazul, cînd susținătorii ei se vor putea înțelege între sine și nu se vor preocupa decît exclusiv de interesele ei în toată obiectivitatea lor.

Verax.

Cu plăcere constatăm că și în rîndurile Românilor de peste munți se întărește curentul pentru o raliere a forțelor reslețe.

D-l *George Pop de Basești*, vice-president al partidului național, fruntaș care luptă de 30 de ani pentru drepturile naționale, om și iubit și stimat de toată lumea românească, publică zilele acestea un articol în *Tribuna*, în care vorbind de trebuința politică a închegării puterilor, zice între altele:

Astfel stînd lucrurile datorința noastră este a ne strînge rîndurile, a ne uni cu toții în adevărata și nesfășirita solidaritate.

Dar eum? Se înțelege că nu cu suspiciuni, nu cu amenințări și cu huiduieli, cum s'a întîmplat — cu durere fie zis — în zilele proxime din partea unuia, care fiind dintre *primi inter pares*, dator era mai virtos să observeze în totdeauna blîndeța adevărată apostolică.

Cu dragoste, cu sinceritate și cu încredere să ne apropiem unii de alții, că numai așa putem spera binecuvîntarea cerească asupra nisuițelor noastre.

După toate acestea încheiu de astă-dată cu un apel către toți frații de un sînge, ca în interesul sfintei noastre cause, de nou să ne unim inimile și de nou să ne punem în serviciul cauzei noastre uniți în eugete, fapte și simțiri — ca pe viitor cu adevărată mîngăiere creștinească să ne putem felicita cu «Anul-Nou mai fericit»

Cuvintele aceste înțelepte dovedesc, că d-l *Pop* se bucură de o bine întemeiată reputațiune, cînd îi se zice că e spiritul blîndeții. Dar ele ne arată și o clară vedere politică. Autorul aprețiază cu mult bun simț situațiunea actuală și deduce din

ea consecința logică: unirea în fața dușmanilor comuni.

Tot în această ordine de idei s'au pronunțat și celelalte ziare de peste munți. *Gazeta Transilvaniei* zice în această privință:

În urmă ni-am întors privirile în sînul nostru și am văzut miseriile, slăbiciunile și patimile, ce rod nemilos la rădăcina frăției noastre naționale, fără de care tot ce am dăbindit este și atunci periclitat, cînd n'am avea dușmani ca nisipul mării.

Conștiința, că aceste rele există între noi și că se lătesc în mod îngrijitor din zi în zi, ne-a înspăimîntat mai mult, decît toate relele, ce le vedem venind asupra-ne de la dușmani.

Ne-a înspăimîntat, fiind că a trebuit să ne întrebăm cu îngrijire, că dacă înainte cu o jumătate de secol ne-am adunat pe «Cîmpul Libertății», ca să legăm sfînta frăție între noi, convinși fiind, că numai prin strînsă unire putem să dobîndim libertate și drepturi, cum s'ar putea ea astăzi să ni-le cîștigăm prin certe și neînțelegeri între noi?

Dacă în veacurile trecute strămoșii noștri erau lăudați, de istoricii acelor timpuri, că se luptă mai mult pentru limbă, decît pentru viață, cum ar putea urmașii lor de astăzi să-și uite într-ă-tîta de menirea lor, să-și renege chiar și firea încît să nu mai simtă și înțealgă, că numai uniți pot să ajungă la ținta doririlor seculare, că numai în unire și înțelegere pot să-și cîștige și apere drepturile, fără de cari nu vor fi nici-odată liberi?

Tot astfel s'a pronunțat și *Tribuna Poporului* de la Arad.

DIN „GÎNDIRILE ȘI AMINTIRILE”

LUI

BISMARCK

(Urmare).

Înd ne dăm seama despre Austria, este o greșeală a exclude din partea ei posibilitatea unei politici ostile față de noi, a unei politici cum era aceea pe care au făcut-o rînd pe rînd *Thugut*, *Schwarzenberg*, *Buol*, *Bach* și *Beust*. Veleitățile de a reîncepe acum o asemenea politică sunt înăbușite deocamdată de cătră onorabilitatea și fidelitatea personală a împăratului *Francisc Iosif*, iar acest monarh nu mai este atît de tînăr și atît de lipsit de experiențe, cum era pe vremea

cînd se lăsa a fi condus de pornirile de resbunare ale contelui *Buol* împotriva împăratului *Nicolae* al Rusiei, cîțiva ani după ajutorul dat de către Ruși la *Șiria*; dar garanția lui este cu desăvîrșire personală, ea dispare cu o schimbare la tron, iar elementele cari în diferite rînduri preconizau o politică de rivalitate, pot dobîndi din nou o determinantă înfrîurire. Dragostea Polonului din *Galiția*, a clericului ultramontan pentru imperiul german e trecătoare, oportunistă; tot trecătoare este și prevederea *Maghiarilor*, cari înțeleg azi folosul pe care îl au în *Tripla Alianță*, dar privesc cu dispreț la națiunea de *Șvabi*.

În *Ungaria* și între *Poloni* sunt și azi vii simpatiile pentru *Francezi*, iar în clerul imperiului *habsburgic* s'ar putea ivi iarăși o reconstrucție a relațiilor intime cu o eventuală restaurațiune catolică-monarhică în *Franta*. Astfel, garanția pe care o avem noi față cu aceste posibilități e numai și exclusiv împăratul iar o politică prevăzătoare însă trebuie să aibă în vedere toate eventualitățile, ce s'ar ivi în cadrul posibilităților. Se mai poate ivi foarte ușor posibilitatea unei rivalități între *Viena* și *Berlin* față de *Rusia*.

In fața acestor eventualități este un avantaj pentru noi, că Austria și Rusia au interese antagoniste în Balcani, și că între Rusia și Prusia-Germania nu există asemenea interese contrare în gradul ca ele să poată da vr'un motiv pentru ruptură. Dar și acest avantaj poate fi suprimat prin însăși natura constituțiunii rusești, prin indispozițiuni personale sau o politică fără dibăcie.

Noi suntem datorți și putem să menținem cu cinste alianța cu *Austro-Ungaria*; această politică corespunde intereselor noastre, tradițiunilor istorice ale *Germaniei* și opiniunii noastre publice. Dar impresiunile și forțele sub cari va avea să se desvolte

viitorul politicei vieneze, sunt mai complicate ca la noi, din cauza multitudinii naționalităților de acolo, din cauza divergenței aspirațiunilor lor, a influențelor clericale și din cauza tentațiunilor la care sunt expuse, între *Balcani* și *Marea-Neagră*, țările *dunărene*.

Nu trebuie să părăsim *Austria*, dar să nu pierdem nici noi din vedere posibilitatea, că am putea fi părăsiți, cu sau fără voie, de către politica *vienneză*. Dacă direcția politicei germane vrea să-și facă datoria, ea trebuie să țină seamă de această posibilitate, trebuie să-și țină drumul deschis, și să nu se conducă de predilecțiune sau indispozițiune, ci numai de o obiectivă cumpanire a intereselor noastre naționale.

Politica viitoare a Rusiei.

Probabilitatea unui război german cu două fronturi a cam diminuat de la moartea lui *Katkov* și *Skobeleff* încoace. Tendința Rusiei de a sta în rezervă nu atîrnă numai de dispozițiuni, ci mai ales de chestiuni tehnice în privința armamentului pe apă și pe uscat. Indată ce *Rusia* va fi «gata», după aprețierea sa, cu construcția pușcii sale, a prafului său și a întăririi flotei sale din *Marea-Neagră*, se va ascuți și tonul în care se fac azi variațiunile politice rusești. Nu e probabil, ca *Rusia*, indată ce își va fi isprăvit preparativele, să se razime pe ajutorul francez și să ne atace pe noi. Resboiul german oferă Rusiei tot atît de puține avantagii imediate, ca cel rusec Germaniei. Cel mult, în privința despăgubirii de resboi s'ar găsi biruitorul rusec în o situație mai favorabilă, decît cel german, dar abia și-ar putea scoate și el cheltuelile.

Ideia unei cuceriri a Prusiei răsăritene, care se ivise în timpul resboiului de șapte ani, abia va mai fi avînd susținători. Deoarece *Rusia* abia poate să digereze elementele germane din provinciile baltice,

nu e de crezut, ca ea să rîvnească a-și înmulți aceste elemente printr'un puternic adaos a populațiunii germane din părțile răsăritene ale Prusiei. Tot așa de puțin pot lăcomi bărbații de stat ai Rusiei să înmulțească numărul supușilor polonezi ai Țarului cu Polonia din Posnania și Prusia occidentală.

Dacă privim Rusia și Germania izolate, e greu să descoperim între ele vr'un motiv constrictiv sau legitim pentru vr'un resboi între ele. Rusia se poate încăiera însă într'un resboi balcanic spre a da satisfacție pornirii de păruială sau spre a evita primejdii ce ar resulta din lipsa de ocupație a armatei sale. Însă un resboi cu Germania ar fi prea grav în consecințele sale, ca Rusia să-l provoace numai spre a da de lucru armatei și ofițerilor săi.

(Va urma.)

TRATATIVELE DELA BUDAPESTA

Unghurii, guvern și o poziție, au tratat săptămâna aceasta modalitățile unei împăciuni, ca astfel opoziția să poată găsi un pretext de a înceta cu obstrucția.

Opoziția și-a formulat în scris condițiile de împăciuire, căci prin viu graiu numai nu se încrede nici de cum în vorba de cinste a lui Bánffy. Ea cere următoarele lucruri:

Întiu și întiu *Bánffy să cadă negreșit* și cu el să-și deia demisia întreg ministerul.

În privința pactului economic cu Austria, ea se declară gata a vota un provisoriu, dar *numai pe 6 luni*, după care nu este ertat să mai urmeze alt provisoriu, ci pact definitiv. Dacă în acest răstimp se va putea încheia cu Austria pact definitiv, opoziția nu-l va împedica, dar și atunci *numai în cazul dacă dincolo în Austria se va face*

prin votul parlamentului, iar nu prin ordonanța împărătească pe baza art. 14. În cazul acesta însă Ungaria să-și reguleze trebile vămesti *în mod de sine stătător*, fără considerație cum și le va întocmi Austria.

Mai în urmă opoziția cere reforma (îmbunătățirea) legii electorale, așa fel, ca să se scadă censul, să fie cît se poate de o potrivă (căci astăzi sunt 21 soiuri de alegători); extinderea dreptului electoral.

Stîrpirea corupției, adică gheșeftăriei ticăloase, ce o fac deputații și slujbașii; așa fel ca aceștia să nu se facă atîrnători de guvern prin aceea, că acesta i lasă să făptuiască tot felul de treburi necinstite, întru paguba și înșelarea atît a oamenilor cinstiți cît și a statului.

Cele înșirate mai sus sunt luate așa numai pe apucate; amănuntele lor le fac și anevoioase pentru a fi primite de către Bánffy și tovarășia lui, cu atît mai puțin, că acum urmează a-și pune el condițiunile, pe care de sigur opoziția nu le va primi, astfel că este foarte puțină speranță de împăcare între îngîmfații stăpînitori certați de moarte.

LUPTA ROMÂNILOR BUCOVINENI

Cetitorii noștri găsesc în altă parte a revistei noastre o autentică și detaliată dare de seamă despre succesele pe cari le-au reperțat frații noștri bucovineni în săptămîna trecută, față cu adversarii lor, veneticii din acea țară.

Ne saltă inima de mîndrie, cetînd aceste știri și discursurile cumpătate în formă, dar hotărîte și energice în fond, ale deputaților români la Dieta Bucovinei. Nu ne aducem aminte ca de ani de zile să se fi ținut în acea Dietă o ședință în care Românismul să se fi afirmat cu atîta tărie și cu atîta conștiință națională, ca în aceasta.

Frații din Bucovina, și în special des-toinicii lor reprezentanți au bine meritat prin bărbăteasca lor atitudine, atât dela poporul lor, cât și dela întreaga națiune română. Dela *întreaga noastră națiune*, căci *toți* Românii și-au auzit cu drag accentele limbei lor comune resonând în acea dietă, *toți* Românii au simțit, ceea ce sim-țeau deputații *G. Popovici, Flondor Lupul, Vasilco Volcinski*, cînd aceștia apărau drepturile naționale ale poporului românesc de acolo. Durerile lor sunt și ale noastre, bucuriile lor se resimt și în sufletele noastre ale tuturor, cari vorbim aceeași limbă, avem aceeași credință, aceleași nădejdi și aspirații, același dor nemărginit și tainic pentru înălțarea neamului românesc și pentru fericirea lui.

Bucovinenii s'au deșteptat la conștiința limpede a existenței lor naționale și a drepturilor ce i se cuvin ca ea să fie garantată în libera ei dezvoltare pe cea glia seculară, din buni străbuni verde românească.

Bucovinenii luptă. Ei știu că numai în luptă e viața, și că mai ales drepturile unui popor numai prin luptă se pot dobîndi și asigura.

Pleiada care luptă azi acolo, e compusă din bărbații cei mai eminenti ai țării, din oameni luminați și conduși de ideale virtuți cetățenești. Aceasta ne explică tăria convingerilor lor, căldura apărărilor lor, succesul luptei lor.

Mareșalul *Lupul* făcînd declarațiunea că: *nici o grație din partea Majestății Sale Împăratului nu tinde și nu-l obligă a-și părăsi națiunea și sfînta ei cauză* a dat expresie unei senine loialități monarhice organicește legată de credința către propria sa națiune. E un act de bărbăție antică și de înțelepciune politică.

Ei represintă o cauză a unui întreg popor, pe care volnicia și miopia guvernului l'a ținut mereu în întuneric. Cuvintele lor

pătrund încet dar sigur și deadreptul al poporului. Acesta simte deja și în curînd va simți mailămurit, că situația lui grea și tristă numai asemenea reprezentanți o vor putea schimba în bine.

Suntem siguri dar, că acest succes va găsi un viu răsunset în păturile largi ale poporului și va contribui puternic la mișcarea *masselor*, mișcare indispensabilă într'o luptă națională.

Dar asemenea succese sunt menite să arate și adversarilor de acolo ai Românilor, că sistemul străinismului ce domină în Bucovina va trebui să fie înlăturat și înlocuit cu o *firească* conducere a țării, cu o conducere care să represinte în prima linie interesele Românilor, ca a poporului băștinaș.

Dacă nu ar trebui să privim de cît din aceste două puncte de vedere, succesul ultimei lupte parlamentare a Românilor bucovineni și el ni se presintă de o reală importanță.

Au deci Români de acolo și avem și noi ceilalți Români cuvinte de a ne bucura și mai ales de a spera în viitor.

Delault.

BIRUINȚA ROMANILOR DIN BUCOVINA

Românii din Bucovina au repurtat în ultimele ședințe ale Camerii provinciale din Cernăuți un strălucit succes asupra coalițiunii de străini, ce caută să le smulgă conducerea afacerilor publice în vechia lor patrie.

Chestiunea presentînd o mare importanță, reproducem după *Patria* o psrte din desbaterile Camerii și multiplele lor peripeții.

Pretutîndeni unde mai palpita o inimă de Român pentru cauza dreaptă a poporului noastre venimentele ultimelor zile au produs bucuria și entusiasm general.

Inchegați în partidul național, ținînd neclintit la programul național și sub devisa solidarității naționale, s'au afirmat

deputații noștri ca un corp național unitar și conștient, care a știut să dea pept cu adversarul coalisat, spulberînd toate metehnele, cari au voit să răpească poporului român rolul conducător în afacerile țării, și poporul român este singurul element eminent de guvernament în această țară, de care este legat prin singele strămoșilor săi.

Am promis în numărul trecut să dăm raportul detaliat al luptei în ultima ședință a dietei, din care au eșit învingători deputații noștri prin hotărîrea lor bărbătească și apărarea netnfricată a legalității.

În cele următoare căutăm să ne achităm de această promisiune.

Preludiul

În ședința de luni a fost ultimul punct la ordinea zilei alegerile în comitetul țării.

În fața importanței acestui obiect se suspendă ședința pe 10 minute. Deputații români se retrag în sala din stînga, iar toți ceilalți deputați se retrag la dreapta. Sala de ședință rămîne însă fără deputați peste 2 ore. Din lungimea pauzei deduce publicul, că e o chestiune de tot gravă care întîrzie atît de neobicinuit redeschiderea ședinței.

În cîrînd transpiră în public adevăratul motiv al pauzei atît de prelungite. Deputații neromâni coalizați sub protectoratul binecunoscut, voesc să amîne alegerea, fiind-că d-l conte Della Scala, ales deputat în comunele rurale, s'a absentat din cauză de morb și astfel în colegiul comunelor rurale stau 5 deputați neromâni față de 6 Români.

Mandatul de asesor în comitetul țării din colegiul comunelor rurale a fost pînă acum totdeauna reprezentat prin un Român. Perzînd, — în urma cunoscutelor proceduri ale guvernului — Românii un mandat, au pierdut majoritatea în acest colegiu și au rămas 6 contra 6.

Camarilla care a pregătît această situațiune a făcut-o anume, ca Românii să piardă acest mandat. Defigîndu-se alegerile, a voit însă soarta ca un neromân să se bolnăvească subit și astfel să devină Românii iarăși majoritate, fiind 6 contra 5.

Observînd agenții camarillei această neaștep-

tată întorsătură a sortii, au căutat să zădărnicească alegerea pînă ce se va reînșănătoșa contele Della Scala.

Ast-fel s'a dat lozinca obstrucționismului guvernamental.

Tratatativele

Basați pe succesele din trecut au încercat agenții camarillei se înduplece mai întîiu pe Români să renunțe de bună voie la mandat. Nereușind cu aceasta, au încercat să înduplece pe mareșalul țării d-l lanțu Lupul, care este ales deputat în colegiul comunelor rurale să voteze pentru candidatul Rutean guvernamental, sau cel puțin să se abțină de la votare.

Nereușind nici cu pretențiunea aceasta, pe care a stigmatizat-o cu numele adevărat d-l mareșal Lupul, zicînd că e o «infamie», au voit protegiații d-lui Pompe, 17 la număr să părăsească ședința, ca astfel nefiînd dieta în număr, căci ar fi rămas numai 12 deputați români (Metropolitul se absentase din cauză de morb) să nu poată proceda la votare.

Fiînd aceasta însă ultima ședință înainte de ajunare, n'au riscat d-nii din majoritate acest experiment, căci se introducea fătîș sub protectoratul guvernului *anarhia*.

După multe alte încercări puțin onorifice, pe cari le-au respins fără doar și poate, Românii se redeschide ședința.

Propunerea de amîinare

Ocupînd locul presidial d-l mareșal al țării anunță că se procedează la alegerea membrilor în comitetul țării.

Baronul Kochanowsky, cerînd cuvîntul face propunerea, ca alegerea să se amîne, fiind-că d-l Della Scala e absent și astfel ajung Românii în o pozițiune favorabilă în colegiul comunelor rurale, ceea ce nu ar fi, dacă ar fi prezent d-l conte Della Scala.

Propunerea aceasta produce un murmur de nemulțumire în public.

Răspunsul d-lui mareșal Lupul

Inaltă Cameră!

Propunerea făcută de d-l antevorbitor bar. Kochanowshi este de natură principală, fiind-că nu tînde numai la amînarea alegerilor, ci trage la îndoială chiar și activitatea comitetului țării. Față de această propunere mă văd nevoit să vă

atrag luarea aminte asupra dispozițiilor legii electorale, care e o lege sancționată de Coroană. Propunerea d-lui bar. Kochanowski este deci în contradicere cu dispoziția clară a §§ 13 și 14 ai legii electorale. (Aplause. Strigăte: Așa este!) Eu din parte-mi nu pot admite și declin ori-ce responsabilitate privitor la luarea în desbatere a acestei propuneri. Comitetul țării nu poate deci funcționa în acest cas și vă rog a primi din parte-mi declarațiunea, că declin de la mine ori-ce responsabilitate pentru consecvențele, pe cari le învoalvă o amânare a alegerii în sensul propunerii d-lui Kochanowski. (Aplause vii). Cred, că veți cădea de acord cu mine, că vechiul comitet al țării nu poate funcționa mai departe și d-voastră trebuie să primiți asupra-vă singuri întreaga responsabilitate, dacă toate afacerile importante ale țării vor rămâne în decurs de săptămâni sau chiar luni neresolvate. Vă rog deci să precugetați, ce consecvenție sunteți gata a lua asupra-vă prin această propunere.

Vă declar deci încă odată, că declin de la mine ori-ce responsabilitate și că mă voi provoca la declarațiunea aceasta făcută de mine aici în înalta cameră. (Aplause vii)

Reînnoirea propunerii de amânare

Acest răspuns pe cit de clar și lămurit nu mulțumește pe baronul Kochanowski, care își reînnoiește propunerea motivând, că legea electorală, nu ficsează ziua când trebuie să urmeze alegerea la începutul sesiunii, întreabă pe mareșalul țării pe ce motiv a aminat alegerea pe ședința aceasta și nu a efectuat-o imediat în ședința primă.

La ceste răspunde a doua oră d. mareșal al țării Iancu Lupul.

Al doilea răspuns al mareșalului.

Inaltă Cameră!

În espunerile d-lui antevorbitor, văd că mi se face un reproș, a cărui îndreptățire nu o pot admite; căci dacă nici nu se ficsează ziua, în care are să urmeze alegerea noului comitet al țării, totuși este ficsat timpul și aceta este momentul, când se întrunește dieta și i-se dă ocaziune să-și îplinească dreptul și dorința sa și să procedă la alegere. (Strigăte: foarte adevărat!) Vechiul comitet al țării este chemat să funcționeze numai atita vreme, până ce i-se dă ocaziune, să aleagă un nou comitet al țării și

ocasiunea această este, când se întrunește dieta (Foarte adevărat!).

Când se întrunește dieta, este dreptul său, ba — o accentuez îndeosebi și repetit — și datorința sa, să procedă la alegere, dacă nici nu e ficsată în lege ziua și ora alegerii. Momentul este ficsat și aceasta este suficient. Dacă nu am pus la ordinea zilei acest obiect în prima ședință, apoi s'a întâmplat aceasta din simplu motiv, fiind-că alegerile nu erau verificate și nu este admisibil, ca în comitetul țării să fiă eventual aleși deputați al căror mandat încă nu este verificat. (Bravo, bravo!)

Sustinerea propunerii de aminare.

Lund cuvîntul deputatul Rus bătrîn Nicu de Wassicko susține propunerea baronului Kochanowski.

În espunerile sale *se plînge că Românii(!) violentează pe Ruși*, nevoind a admite ca colegiul comunelor rurale să fiă reprezentat prin un Rus, dacă nici nu ca asesor, dar' cel puțin ca suplent, sub condiția ca asesorul să lase 3 luni la an suplentul în funcțiune.

În decursul discursului său atacă oratorul deputații români și pe mareșalul țării, reproșînd acestuia parțialitate, fiind-că protegează pe Români în sarcina Rușilor.

Luînd din nou cuvîntul mareșalul țării răspunde următoarele:

Al treilea răspuns al mareșalului.

Inaltă Cameră;

Nemijlocitul domn antevorbitor mi-a făcut reproșări grave, la cari mă simt dator a răspunde în vre-o cite-va cuvinte.

Nainte de toate trebuie să protestez contra presupunerii, că prin numirea mea de mareșal al țării s'a făcut evrunui partid în înalta cameră sau în țară vre-o concesiune, precum a indicat nemijlocitul domn antevorbitor. (Aplase vii. Strigăte: Foarte adevărat!) Este un act de grafiă prea înalt, pe care l'am primit cu adincă mulțumită și supunere. Este o cestiune de încredere din partea Coroanei, care nu se poate supune și nici nu este permis să se supună vreunei debateri sau critice. (Bravo, bravo!) Ceea ce privește cealaltă reproșare, trebuie să recunosc, că nu mă simt vinovat, dar' că sunt obicinuit, a fi regalat din aceasta parte cu însinuațiuni de tot soiul.

Trebuie să recunosc, că primesc aceste cu sînge rece și vorbind sincer nu le dau multă importanță, ba m'am obicinuit chiar a nu le considera de loc. (Bravo, bravo!)

D-nii mei, trebuie să recunosc însă mai departe, că, *dacă am și primit acest post din grația Maj. Sale, voi fi și voi rămîne cu toate acestea partisan al partidului meu.* (Aplause și aprobări îndelungate). **Nu neg d-nii mei, că sunt și că voi rămîne Român.** (Aprobări furtunoase, applause vii în cameră și auditoriu).

Vorbind sincer, d-nii mei, nu voesc să caracterizez cu cuvîntul corespunzător insinuarea, ce mi s'a făcut. Nu fac această din considerare față de demnitatea acestei înalte camere: nu o fac din considerare față de mine însumi.

D-nilor, mi s'a făcut chiar propunerea — o spun publice — să mă abțin de la votare sau să votez pentru contracandidat. (Emoțiune. Să auzim, să auzim!) Cine din d-voastră este în stare să facă așa ceva?! ***Eu consider așa ceva de o trădare contra partidului meu și contra naționalilor mei, consider așa ceva — să vorbim limpede — de un fapt neonorific, de o infamiă.*** (Aprobări și applause!)

Eu cred, d-nii mei, că nime nu are dreptul, să presupună despre mine așa ceva. Cu părere de rău trebuie să declar, că acela, care este capabil să presupună despre mine așa ceva, *simte în sine capabilitatea de a proceda astfel într'un cas analog.* Dar aceasta este treaba lui, de care sieși are să-și dea seama. (Aplause îndelungate).

Anunțîndu-se la cuvînt dl dr. Iancu cav. de Flondor, rosteste între ovațiuni frenetice următorul discurs.

Discursul d-lui dr. Iancu cav. de Flondor

Înaltă cameră!

Domnul antevorbitor Nicu de Wassilco s'a pus pe punctul de vedere al echității! Fără îndoială acesta este astăzi un punct de vedere foarte comod, care tocmai acum se exploatează pînă în capăt; de le-a fost însă domnilor, altădată atît de comodă accentuarea acestui punct de vedere, aceasta este altă chestie, care asemenea acum voi s'o las nediscuțată. Dar, domnilor, judecăm punctul de vedere al echității și în sensul meu. Dacă ne concentrăm puțin asupra chestiunii, vom găsi, că proprietatea mare prin posesiunile sale are majoritatea în țară, că partidul nostru este în majoritate și în comu-

nele rurale (foarte adevărat!), aceasta este fapt! Cine îi spune d-lui deputat Nicu de Wassilko, că contele Della Scala se va preface atît de curînd în Rutean, precum s'a schimbat d-sa? (Iaritate și bravo!) Chestia nu e atît de repede decisă, precum o credeți, și poate am tot așa motiv a crede că contele Della Scala de loc nu este Rutean, deși d-voastră, domnilor, în un mod de tot nenorocit ne-ați împins în minoritate, preparîndu-vă în chip și fel de mai înainte, Dumnezeu știe de cînd!

Da! Noi am fost trași pe sfoară de organele guvernului — declar aceasta fără rezervă — și noi, dacă am fi știut, că treaba aceasta este pusă la cale, atunci la nici un cas nu am fi intrat în tratative înainte de alegeri. Ne-am fi raliat partidul și ne-am fi organizat cum se cade. Atunci ar fi în mîinile noastre acele 7 mandate pe cari ni-le-a promis contele Thun și vă întreb d-nii mei, că are și în acel cas ne aflăm în minoritate și ați fi accentuat și atunci punctul de vedere al echității?

Vedeți, d-nii mei, dacă voiți să vorbiți despre echitate, apoi trebuie să merg și mai departe ca să vă aduc proba, cine are are adevăratul sens pentru echitate și dacă cineva este lipsit de acest sens, atunci d-voastră probați lipsa lui. (Aplause). Trebuie să revin pentru un moment asupra unui punct din tratativele noastre, cari au avut loc în culoare. Voi fi însă cit se poate de scurt. Fără privire la faptul, că nouă ne compet șapte mandate în comunele rurale și că am fost prin înșelăciune răpiți de aceste și prin urmare, că noi am avea majoritatea în această curie, totuși am fost conduși de sentimentele liberalității și echității (Strigăte: Așa e!) și am recomandat Rutenilor, fiind-că sunt în minoritate în comunele rurale, să aibă voturile noastre pentru un suplent din șirele lor. Strigăte: Să auzim, să auzim!)

Prin urmare li s'a asigurat Rutenilor mandatul unui suplent în comunele rurale, unde după cum s'a documentat, avem noi majoritatea, pe care, dacă am pierdut'o, apoi s'a întîmplat aceasta numai prin metehne. Din aceste puteți puteți vedea, d-nii mei, că noi avem sentiment de echitate. (Deputatul Pihuliak strigă: Frumos sentiment de echitate). Oratorul întorcîndu-se spre deputatul Pihuliak). D-le profesor, ține lecții școlarilor matale din școala reală!

S'a întrebat mai departe, că oare este îndreptățit un popor să-și existe acolo, unde trăește și unde își are istoria sa. Aceasta este d-nii

mei un drept sfînt al fiecărui popor, pe care nu i-l va lua nici un om și ar fi o nebunie, dacă am voi să contestăm Rutenilor aceasta. Noi nici nu o facem, dar echitatea este un lucru, care compete și celuilalt partid și nu o mîntăluță, pe care o poți folosi din cas în cas conform intereselor de partid, cari tind într'acolo, să violeze naționalitatea română aici pe pămînt românesc, aici pe terenul istoriei românești, unde națiunea română e acasă. (Aplause furtoase în camera întregă și în auditoriu).

Trebue să protestez energic contra presupunerii, că națiunea română poate fi într'un mod nedemn bagatelisată în țara sa în patria sa, în Bucovina sa. (*Cuvintele aceste rostite românește cu voce sonoră au provocat o furtună de aplause, care nu mai voia să încete. Damele salutau cu batiste, d-nii aplaudau, presidentul sună, cerînd liniște.*)

D-lor, eu aflu pe deplin expicabil, dacă Rutenii n'au acceptat această propunere justă, făcută de partidul nostru; dar nu sentimentul de echitate a condus pe Ruteni, ci conștiința, că au la spate un protector puternic și acesta deocamdată mai puternic, decît voința poporului; căci d-lor Smal-Stoki și Pihuliak nu le-asi recomanda să se provoace în genere vreodată la voința poporului. (Proteste. Deputatul Pihuliak strigă: Țineți sfatul pentru d-ta. Oratorul către deputatul Pihuliak). Acum ne-am achitat.

Cred deci, domnii mei, că am elucidat pe deplin punctul de vedere, pe care stă partea contrară.

Voesc numai să fac o declarație în numele partidului meu — și în momentul acesta vorbesc de fapt în numele și din încredințarea partidului meu — dîcînd, că noi nu vom recede la nici un cas de la lege și declar mai departe în numele partidului meu, că este un procedeu ilegal, dacă nu voiți, să procedeți astăzi la alegerea comitetului țării. *Dacă ne violentați pe noi, violentați totodată dreptul și legea.* (Aplause îndelungate). Poftiți, d-nii mei, striviți ca majoritate pentru moment minoritatea și veți vedea urmările.

Avem exemple suficiente, cum s'a subminat parlamentarismul. Voiți d-voastră să creați astfel de stări și în dietă precum sunt deja în camera imperială și în alte corporațiuni reprezentative? D-voastră singuri veți avea să suportați pentru aceasta responsabilitatea și veți lua asupra d-voastre toate consecvențele.

A trecut vremea, d-nii mei, cînd dominau în partidul nostru consilierii aulici de mulcomire (bravo!), astăzi nu vom mai curteni cu lingușiri, cum am făcut-o pe timpul lui Alesani și Pino.

În numele partidului meu sunt dator să protestez energic contra modului, cum a atacat antevorbitorul pe mareșelul țării. Aceasta este simplamente nedemn! La ori-și-care partid ar aparține, este fie-care dator să apere demnitatea camerei. D-l mareșal este chemat a susține ordinea și să stea deasupra partidelor, numai în chipul acesta se poate susține capabilitatea de lucrare a camerei. *Dacă se desconsideră mareșalul țării, se desconsideră camera întregă.* (Proteste vii, stigăte de: oho!)

Am așteptat, ca din altă parte, să se apere legea. Dacă este necesitat d-l mareșal al țării să facă aceasta, trebue să-i fim mulțămitori și eu cred, domnii mei, că mîntuirea ordinei de di de astăzi este cea mai bună probă, că mareșalul țării voește și mai departe să-și facă datoria ca și pînă acum în mod imparțial.

Nu voesc să cercetez, de ce s'a simțit chemat, tocmai d-l deputat Nico de *Wassilko* să reproșeze astfel de lucruri mareșalului țării și să tragă la îndoială imparțialitatea și sentimentul lui de echitate. Interesant este numai modul în care s'a încăldît d-l Nico de *Wassilko*, pentru poporul rutean. Prin aceasta a probat dînsul că dispune nu numai de o inteligență deosebită, ci și de un talent deosebit de actor. (Aplause generale. Rîsete).

Primul debut al Rușilor tineri

La espunerile logice și sdrobitoare ale d-lui dr. I. de Flondor încearcă să răspunde d-l I. *Pihuleak*, cel «alés» sub scutul a 36 gendarmi la Coțman.

Intregul discurs al d-lui *Pihuleak* esre o stupiditate imposibilă de reprodus, care culminează în atacarea infectă a bisericei gr.-or. și negarea caracterului românesc și istoriei românesci a acestui pămînt.

Între alte ineptii impută vorbitorul Românilor bucovineni tendențe de gravitate la București și d-lui mareșal îi reproșează parțialitate, căci deși mareșal al țării, numit de Maiestatea Sa Impăratul pentru întreaga țeară, totuși face parte din «Clubul român» și se consideră de partisan

De rîs s'a făcut vorbitorul, declarînd că e încă noroc, că căpitani districtului suprimă pe

Români, căci de altfel n'ar mai încăpea Rușii în teară de Români.

Mareșalul țării ia din nou cuvântul.

Al patrulea răspuns al mareșalului

Înalta Cameră,

A doua oară s'a supus unei critice în această înalta cameră poziția mea de mareșal al țării. Pentru a nu da loc unei interpretațiuni false, declar de la început, că admit și recunosc, cât timp voi fi chemat să ocup acest înalt post, ca și în trecut așa și acum, fiă-oăruia cel mai larg drept, de a supune unei critice activitatea mea. Ce pretind însă, este: o critică justă și imparțială. (Strigăte: foarte adevărat!)

Acum mi s'a reproșat din partea antevorbitorului meu, d-l deputat Pihuleak cam același lucru deși în cuvinte mai puțin celemente decât cum a făcut-o aceasta d-l Nico Wassiko. Aș dori să vă atrag atențiunea la o împregiurare. S'a afirmat și se afirmă neconținut, că singuraticile naționalități, cari trăesc în această țară, posedă cel mai deplind drept, a fi reprezentate în comitetul țării. Da, domnilor mei! Ați scăpat cu totul din memorie constituția provincială și legea electorală a țării? Și nu știți oare, că avem de a face cu o reprezentare după grupuri de interese și nu după naționalități? (Bravo, bravo! Dep. Pihuliak: O jeh!)

Și d-voastră vă puneți pe punctul de vedere al legii și susțineți, că aveți drept? cum aș putea altfel să proced ca mareșal al țării?

Am pus la ordinea zilei alegerea în comitetul țării și fiindcă am făcut aceasta, strigați, d-voastră d-nilor, căsunteți *violentați*! De unde am putut eu ști, că un membru al grupelor comunitelor rurale, despre care se dice, că aparține partidului d-voastră — eu nu o știu — va deveni morbos? De unde am putut eu ști în genere cum va vota unul sau altul din d-nii deputați? (Foarte adevărat!)

D-nul antevorbitor a dis mai departe, că eu aș fi trebuit să intervin și anume în favorul Rutenilor. În treacăt fie dis că d-l antevorbitor n'a putut ști, dacă am făcut eu aceasta sau nu. Cred însă, că d-sa va poseda atâta cunoștință parlamentară în urma activității sale de mai mulți ani, că conclusele diferitelor Cluburi sunt obligatoarele și că nu votul singuraticilor ci ca și în această înaltă cameră, votul majorității decide și se pune în aplicare.

A fost deci cel puțin priprit, dar la tot cazul nejustificat a-mi reproșa și a-mi dice: Mareșalul țării ar fi trebuit să facă aceasta: Căci ce probă are d-sa, că eu nu am făcut aceasta, că nu am intervenit pentru Ruteni? Că am făcut-o sau nu, mă privește numai pe mine. D-sa însă nu are nici o probă pentru contrariu. Este deci absolut nejustificat a-mi face vr'un reproș în privința aceasta. (Bravo, bravo!)

D-nii mei, eu pricep chemarea mea de mareșal al țării astfel, că am să observ cea mai strictă imparțialitate, câtă vreme șed pe scaunul presidial. Această însă nu esclude, ca eu să aparțin unui partid, tocmai așa, precum aparțin unei naționalități.

Vă întreb, d-nii mei, că dacă se va întâmpla — și poate timpul nu este așa departe — ca un altul poate chiar d-l antevorbitor, să devină mareșal al țării (ilaritate) va eși atunci dinsul din clubul la care aparține? (Pihuliak: Poate da! Ilaritate.) Aceasta o cred, aceasta însă și esplică totul! Eu trebuie să recunosc că eu nu am presupus despre nici unul dintre d-voastră că sunteți în stare, să faceți așa ceva.

În prima liniă vine sentimentul pentru națiunea sa și acest sentiment trebuie să ne fie nouă tuturor sânt! (Aplauze prelungite).

Din altă parte mi s'au făcut mai departe reproșuri, și mi s'a insinuat, că eu trebuieam cel puțin să mă abțin de la votare! Pe basa de drept s'a putut cere așa ceva de la mine? Probez doară prin o astfel de procedare imparțialitatea mea? (Strigăte: Nu!) Și ce s'ar fi întâmplat, dacă d-voastră ați fi în majoritate și dacă de la d-voastră s'ar fi reclamat așa ceva? Ați fi făcut d-voastră așa ceva? De ce insinuați unuia ceva ce înșivă nu a-ți face nici când, ceea-ce — pot liniștit dice — nu este compatibil cu onoarea personală? (Foarte adevărat!) Și totuși îmi faceți reproș? (Pihuleak: Da.)

Eu primesc deplina responsabilitate pentru pașii, cari i-am făcut și pe cari îi voi face. (Bravo bravo!) Nu mă tem de nimic, căci sunt în stare, să justific totdeauna și în ori-ce timp lucrarea mea, chiar și la acel loc, care m'a designat pentru funcțiunea ce ocup. (Aplauze frenetice). Luînd cuvîntul dl bar. Nicu *Mustatză*, rostește următorul discurs:

Discursul d-lui bar. N. Mustatză.

Domnilor! În acest moment nu am a face cu un contrar tocmai prea ager la minte, pentru-că în loc ca să iea în considerare relațiunile cum

se manifestă acum în dietă, el ne reproșează că noi nu ne putem desbăra de a fi Români. Singur a conces însă că este entusiasm pentru Ruteni și istoria lor. Se înțelege că eu nu-l invidiez pentru acest entusiasm (ilaritate). *Această istorie ruteană a Bucovinei am cetit-o. Ea numără 25 milioane de inși, pe cari giaba îi scoțesc în toată Bucovina.* (Bravo!) *Eu cant și capital acestui mare imperiu, și nu o astu!* Cernăuțul sigur că nu este! Vedeți deci limpede, domnilor, că nu pot sta alături cu un partid care stă pe astfel de punct de vedere. Că Români sunt plini de dreptate față de Ruteni, această am dovedit-o prin aceea, că Români cu toate că dispuneau de majoritate în 1892 l-au ales pe Tyminski în comitetul țării, și după ce d-voastră l'ați scos afară noi l-am ales pe dr. Wolan. Ei bine, d-voastră nu recunoașteți aceasta, acei încă au fost ruteni, dar de sine înțeles, nu astfel de ruteni, cărora le preparează terenul d-l k. k. Bezirkshauptmann (Strigăte: Foarte adevărat!) Acesta este singurul vostru teren, și pe acest teren preparat puteți asista singuri (Bravo! Bravo! Protestări). Ei, și mai aveți curajul să strigați că voi sunteți mielul care ne tulbură nouă (lupului) apa! Îmi vine alt proverb în minte. Domnii mi fac impresia hoțului, care evadind strigă: «prindeți hoțul», și se girează de nevinovat.

Astfel a fost și în espunerile d-voastră, concludiunea cu «dreptul austria». Da, domnii mei, pentru acest soi de persoane există numai un singur «drept austriac»: a-i prinde și ai pune la temniță. (Iaritate. Bravo!)

Esperiența ne învață că biserica își împlineste pe deplin și în întregime datorințelor sale.

Al doilea debut al Rușilor tineri.

Anunțându-se la cuvânt celebritatea de valoare dubie dr. *Smal-Stocki*, caută să răspundă baronului Mustatză, reproșând Românilor tendința contra statului și susținând, că este alt-ceva, «Ucraina» visată de dinșii și alt-ceva *ce fac Români când gravitează la București.*

Discursul d-lui dr. *Smal-Stocki* rămâne la același nivel inferior, ca și al soțului său Pihuleak și culminează deasemenea în injurii la adresa Românilor și bisericii românești. Vorbitorul produce mai de multe ori ilaritate involuntară și presedintele susține cu mare greu liniștea în public, ca să polemizează cu dr. *Smal-Stocki*

Discursul d-lui dr. Ianeu de Voleinsehi

Luind cuvântul vechiul nostru parlamentarism rostește următorul discurs, care a făcut profundă impresiune:

În desbaterile lungi, cari au durat două zile ni s'a oferit ocaziunea să auzim în ce chip s'a ingerat asupra alegerilor. Scopul adevărat al alegerilor însă abia astăzi îl putem înțelege. *A fost vorba de a slăbi clubul nostru, pozițiunea noastră, pe care am avut-o în grupul comunelor rurale, și de a alege în acest grup, dacă ar fi posibil, un reprezentant, care nu este Român. După ce nu a succes a-i scoate pe Români cu puterea din pozițiunea aceasta, s'a încercat a semăna discordie în tabăra noastră, conform principiului: «divide et impera». Partidul român a avut să fie spart, că astfel să se ajungă scopul, care-l avem clar și respicat înaintea ochilor noștri. Dar și aceasta nu a succes. Legătura de sânge între Români este puternică și numai foarte rar dai de ici sau colo de un apostat, care să se lepede de sângele și numele său.* (Bravo! Bravo!) *Români indecomun în strâns la oaltă, și nu succede de a sparge rîndurile lor. Ce nu a succes puteri brachiale și șireții, avea să succedă vorbelor dulci și proverbul: «Dacă nu cedezi cu binele, voi înrebuința puterea», a fost aici travestit și s'a zis: Dacă nu cedezi puterii, poate te vei supune măgulirilor noastre!*

Astăzi am auzit vr'o jumătate de duzină de propuneri, o spun sincer, una mai confusă de cât cealaltă, iar noi, domnilor, pentru a dovedi că stăm pe punctul de vedere al dreptății, am făcut din partea noastră o propunere care de sigur este acceptabilă. Noi am zis că, pentru a pune odată capăt iritațiunii și luptei, care totdeauna se nasc cu ocaziunea alegerilor, în comitetul țării, — voim să creăm un al cincilea mandat, astfel ca grupurile diferite să fie reprezentate corespunzător. Eu cred, domnilor, că astăzi această propunere este pendentă și prin această clubul nostru a dovedit, că totdeauna este gata să îplinească cereri îndreptățite.

Domnilor! La una trebuie să ne gândim: fiecare partid politic, fiecare organizație cu viață — și noi aceasta suntem — nu se va sinucide. Noi suntem prea tineri, avem viață în noi și voim să trăim și să ne dezvoltăm naționalicește, și pozițiunea care o ocupăm pe baza dezvoltării noastre istorice voim să și o menținem. Domnii cer ca noi fără oare-care concesiune din partea

or, ci simplu pentru plăcerea lor să părăsim această poziție. S'a vorbit aici și de o minoritate și majoritate. Eu voesc, domnilor, să mi-o privească această majoritate, din cine se compune ea? Trebuie să spun că sunt elemente cu totul disparate, cari șed în ea; *avem acolo mari proprietari conservativi, ruteni radicali*. (Contrașiceri), aceasta domnilor nu-mi veți putea contesta, că d-voastră sunteți cu toți *Ruteni tneri*, rîvnitori, radicali (Ilaritate), *apoi ruteni conservativi, germeni liberali, armeno-poloni, partid guvernamental pur* în scurt o **coalitie de partide care nu are program și care s'a coaliat pentru simplul scop de a ne răpi un mandat**. (Așa este! Contrașiceri). Credeți d-voastră că noi așa, fără doar și poate putem renunța la un candidat? Avem noi un drept la aceasta? *Nei prin aceasta am trăda poporul nostru și alegătorii noștri, cari ne au trimis încoace*.

Domnilor! Eu voesc să vă și spun de ce noi suntem acei, cari se bucură de simpatia popoului mai mult și *chiar și în districtele rusești*: pentru-că noi stăm cu poporul în comunicație mai intimă și sinceră, decît domnii îndopați cu doctrine. (Dep. dr. cav. I. de *Flondor*: Decît un profesor universitar!).

Domnilor! Eu cred că prin aceea, că am făcut o propunere pozitivă, am dovedit pe deo parte că suntem prevenitori, iar de altă parte că nu voim defel să alterăm simțul de departe. Noi stăm și astăzi pe terenul legii și d-l deputat dr. *Flondor* și d-l Mareșal al țării au dovedit clasic, că ceea ce cereți d-voastră este *illegal*, și eu trebuie cu revoltare să zic că d-voastră cereți de la noi o călcare a legilor, ba mai mult, ceva imoral, dacă credeți să acceptăm propunerile d-voastră, dacă cereți ca un bărbat să-și lepede convingerea sa.

La toate aceste am răspuns, că noi alta nimic nu putem face decît datoria noastră și d-voastră să nu păstrați acea basă a legilor, dela care nu aveți voie a vă abate, dacă răspunderea pentru această procedură să cadă asupra capetelor d-voastră. (Aplause nesfîrșite)

Infrîngerea majorității.

Încă în decursul discursului s'a ridicat presidentul țării de pe locul său și s'a dus pe rînd la deputații neromâni, dîndu-le pe semne ordinul să retracteze pretensiunea lor, căci de nu e pericol — fiind-că Români nu conced din poziția lor.

Cu mare greu se supune primul sfetnic al presidentului, d-lui *W. Pompe* în decursul conversațiunii agitate cu presidentul țării i-s'a umplut tața de sudori, cari străluciau ciudat în lumina electrică.

În fine conced cu toții și bar. *Kochanowski* cerînd cuvîntul, propune suspendarea din nou a ședinței.

Invingerea

Redeschizîndu-se după 10 minute ședința, *retrage bar. Kochanowski propunerea sa de amînare*, propune închiderea discuțiunii și procedarea la votare.

Români au obținut mandatul de asesor în colegiul marelui proprietăți și în colegiul comunelor rurale și mandatul de suplent în colegiul marelui proprietăți.

Publicînd rezultatul, rostește mareșalul țării un scurt discurs, în care își exprimă bucuria, că valurile aruncate de patimi s'au așezat și dorind sărbători fericite, ajurnează sesiunea dietei.

Publicul aduce ovațiuni entusiaste d-lui mareșal al țării *Iancu Lupul*, care a probat atîta bărbăție întru apărarea legalității și drepturilor popoului român.

Obiectul unor ovațiuni deosebite a fost d-l dr. *I. Flondor*, care a afirmat atît de clar poziția Românilor în dietă, d-l dr. I. cav. de *Volcinschi*, precum și *toii ceilalți deputați români au fost salutați cu ovațiuni* din partea numerosului public român, care aștepta lîngă scări depărtarea deputaților în dietă.

SE MIȘCA ȘI ȘVABII

nicul popor nemaghiar care n'a arătat nici-odată v'ro dispoziție de a lupta împotriva asupririi maghiare au fost *Șvabii*, adică Nemții din Banat, Oedenburg, Pressburg etc. Presiunea pe care au făcut-o Unguri asupra Nemților din Presburg a produs la acestia o remarcabilă reacțiune și ei luptă acum pentru dreptul limbei germane în acel oraș curat german.

Pe sezonul de iarnă, care e cel mai lung și mai potrivit, teatrul orașenesc din Pressburg pe lângă toate opintirile guvernului, nu va fi dat „artiștilor“ maghiari *ci actorilor nemți*. În potriva acestei hotăriri a reprezentanței comunale, pușinii Unguri au apelat la ministru. Nemții hotărâți să lupte voinicește, au ales într'o ședința de a reprezentanței comunale un comitet, care să supravegheze și conducă teatrul. Acest comitet e alcătuit *numai din oameni, care sunt cei mai mari dușmani ai teatraliștilor maghiari*.

Foile ungurești tipă și cer pedepsirea căpeteniilor orașului Pressbrug.

FRICA UNGURILOR DE ABANDONAREA PASIVITĂȚII ROMÂNILOR

Se înmulțesc semnele, că partidul liberal maghiar se teme grozav că Românii ar fi dispuși a părăsi pasivitatea electorală și a intra și în lupta parlamentară.

Ca de regulă, toba mare o bate și de astă-dată vecinic guvernamentalul *Pester Lloyd*, care în numărul de Joi scrie din cuvînt în cuvînt următoarele, în prim-articolul inspirat de guvern:

— « Un compromis, — zace doar' în ființa lucrului, — nu poate fi octroat nimărui, și nu poate fi decît productul unei înțelegeri libere. Pe lângă toată obstrucția, și cu toate mijloacele obstrucției, nu poate fi octroat nici partidului liberal, căci pus fiind acesta în fața alternativei de a se preda minorității, de voe de nevoe, sau de a persista neclintit pe lângă poziția de rezistență, *urmeze ce va urma, — trebuie să-și aleagă rezistența. Trebuie*, căci poartă responsabilitatea în față națiunii, pentru urmările capitulării, care face de rușine principiul parlamentarismului și sancționează terorismul minorității, prin urmare și terorismul eventual al — **minorității naționalităților**. Da; zicem, al unei *minorități a naționalităților* și aceasta *din nenorocire (!)* astăzi nu mai e numai primejdie închipuită, căci deja se *predică cu insistență Românilor aban-*

donarea pasivității, și pericolul ar deveni iminent în momentul în care s'ar împlini cea mai înțeleaptă dintre înțeleptele condiții de pace: *reducerea censului electoral*. Partidul liberal însă nu numai că trebuie, dar și *poate* să stee neclintit în poziție de rezistență, fiindcă are în dosul seu puternica majoritate a poporului, care din fericire e destul de matură ca să recunoască rușinea și paguba obstrucțiunei etc. etc.»

REFORMA ELECTORALĂ ÎN UNGARIA

În tratativele lor de împăcaciune, partidele opoziționale maghiare cer între altele, și o reformă a legii electorale.

Toată lumea știe că nu există în Europa o lege electorală mai nedreaptă ca cea din Ungaria și în special ca cea din Transilvania. Și în Ungaria și în Transilvania, legea electorală se bazează pe sistemul censitar, dar deosebirile ce sunt în censul pe care îl reclamă legea dela alegători, sunt atît de mari și atît de numeroase în cît cu drept cuvînt această lege este considerată ca o măsură polițienească luată în contra naționalităților, ca acestea cu nici un chip să nu poată trimite reprezentanță în parlament. Deosebirile de cens variari între 30 de crețari și între 40 — 50 fiorini!

Această măsură deși era menită să lovească numai în alegători naționaliști, nedreptățește, mai ales în timpul din urmă, și pe unii alegători maghiari. Așa pretind cel puțin unii deputați opoziționali. Adevăruț e că de inegalitatea această censitară *guvernele* maghiare au beneficiat și beneficiază în abundență, iar opoziția, care cochetează din cînd în cînd cu *socialiștii*, ar vrea să-i oblige pe aceștia prefăcîndu-se că pledează pentru întinderea dreptului de vot. Uneori ea le arată chiar «simpatii», dragă doamne, pentru votul universal, dar ori de cîte ori socialiștii o somau să for-

muleze și *expressis verbis* acest postulat, ea se scuză cu primejdia unei «invasiuni» a naționalităților în cameră.

Acum, cu ocazia tratativelor de pace între guvern și opoziție, această sfântă frică a tuturor Ungurilor a ieșit iarăși plastic în evidență: opoziția s'a mărginit să ceară guvernului pur și simplu o egalizare a censului electoral, dar ziarele ei ne spun, că o asemenea reformă *nu va folosi naționalităților la nimic*, căci tot opoziția cere, *ca circumscripțiile esectorale să rămână neschimbată, așa cum sunt astăzi*. Cu alte cuvinte, aceasta infamă opoziție înțelege să facă un mic serviciu prietenesc socialistilor republicani, dar în acelaș timp ia măsurile cele mai nedemne ca nu cumva din o asemenea reformă să poată resulta pentru naționalități posibilitatea de a intra și ele în parlament.

Acesta este «liberalismul» opoziției.

Partidul de la putere, adică cel ce se bate mereu în piept și țipă în Europa că este «liberal», nu vrea să știe nici măcar de egalizarea censului. Principiul său este *quieta non movere*, căci, firește, îndată ce ar admite «democraticele» postulate ale opoziției, multe mandate liberale, mai ales de prin cercurile șvăbești ar putea fi cucerite de cătră socialiști.

Dacă ne oprim un moment la chestia acestei pretinse reforme, o facem, ca să arătăm tuturor celor ce așteptau de la *Baron Bánffy* o modificare echitabilă a legii electorale, ce zadarnică le era nădejdea.

Ca un guvern, eșit din sinul actualei majorități liberale, să voiască a prezenta Camerii o reformă electorală echitabilă, această ar însemna că el, acest guvern, ar vrea să depozedeze pe credincioșii săi aderenți de mandatele lor. Care guvern maghiar ar fi îndrăznit să se prezinte în fața majorității sale cu un astfel de proiect de lege?

Naive erau deci toate speranțele și com-

bi-națiunile ce se puneau în pretinsa hotărâre a ex-pașalei de la Bistrița de a schimba legea electorală într'un sens de dreptate pentru — *Români!* . . . Baronul Bánffy, de sigur, nu se gândise măcar vr'odată în viața lui la o asemenea reformă, și dacă, *per impossibile* s'ar fi gândit un singur moment, el *nu ar fi putut* determina pe nimeni în Camera maghiară să voteze o astfel de reformă.

Inegalitatea censului și părtinitoarea circumscripțiune a cercurilor electorale sunt cele două mijloace de căpetenie, cu al căror ajutor guvernele maghiare de pînă acum și au alcătuit majorități guvernamentale maghiare din cercurile electorale locuite de naționalități.

De aceea, o asemenea reformă electorală dreaptă și serioasă nu s'a putut și nu se poate face pe cale parlamentară. —

Firește, că este o altă chestie, dacă, chiar izbutind pe altă cale o asemenea reformă, ea ar putea însemna o soluțiune a cauzei naționalităților. Numai cei ce nu cunosc mobilul adevărat al luptelor de naționalitate, pot să-și facă asemenea iluziuni.

Caton.

COMPROMISUL — COMPROMIS

O telegramă ce sosește în ultimul moment vestește, că tratativele de Budapesta «n'au dat nici un rezultat favorabil». Ministrul president Bánffy a plecat la Viena ca să raporteze Monarhului despre situație. Se crede, că el se va reîntoarce cu decretul de — disolvare a camerei. Dacă știrea se adevărește, ea va putea însemna începutul unei lupte desperate între partidele maghiare.

O CARTE CU NOROC

«*Tipografia*» din Sibiu a mai școs deunăzi o carte.

A spune despre această carte, că are tipar frumos; hîrtie fină, «scoarțe de brad» sau mai știu eu ce alte laude stereotipe e prea puțin, cînd voim să relevăm întreaga ei valoare. Cine va fi apucat să și-o cumpere pînă acuma, va ghici înainte, că aci trebuie să fie vorba despre *Școalele din Blaj* ale d-lui N. Brânzeu.

Nicolae Brânzeu, profesor la liceul din Pilești, așa se iscălește autorul pe coperta cărții. Profesor, puțin lucru, că profesori sunt destui. Ce face mult e, că Brânzeu este un nume cunoscut și bine apreciat de toți Români cu inimă pentru mișcarea națională. *Rău apreciat* pot să fiu numai eu, că mă încurc în biografia lui Brânzeu, pe cînd socoteala de acasă îmi era să me ocup cu cartea lui. Totuși mi-a plăcut această încurcătură, întru cît m'a întîrziat pe un moment, de a intra în recenziunea cărții — întîrziere și șovăială proprie înaintea ori-cărei sarcini grele. Și grea e și sarcina mea de acum, pentru că e greu să scoți calitățile bune dintr'o carte, atunci cînd aceste calități sunt multe, atît de multe în cît le întîlnim pînă și în prefața cărții.

Din această prefață nu putem să nu redăm două puncte, cari ni se par capitale.

Întîiu spune autorul, că el cu această carte și-a plătit o poliță față de școalele din Blaj în lumina și la umbra cărora a crescut de mic.

Acest sentiment de recunoștință onorează pe autor. Și cu cît ași adînci acest sentiment atîta mi-ar plăcea, fiind și sentimentul meu, că mult «*țipău*» mi-a dat și mie Blajul. Trec însă mai departe, ca să nu mă încurc și în «*țipăi*».

Autorul ne mai spune în prefață, că această carte i-a servit ca primă luerare — drept tesă de licență în literatură.

Ce diferență între a-ți alege la licență *subiecte naționale* și între a-ți alege pe *Burionagonatolorecagoceascoëchia* sau pe colegi din regii Asiriei fie chiar și ai Iramului! Și ce dureros și ce păgubitor, că marea majoritate a studenților noștri preferă pe acești din urmă!

Eu unul nu pot să-mi mai ascund bucuria de a fi văzut pe Brânzeu alegîndu-și un subiect național, că de! avem și noi un trecut istoric destul de bogat în fapte, care pe lîngă că sunt *naționale*, ele mai sunt în marea lor majoritate *nestudiate*. Iacă de ce felicit eu înainte pe toți studenții noștri, cari vor imita pe Brânzeu. Și bine înțeles, nu pentru felicitarea mea și a tuturilor Românilor cu simț pretind eu să facă ei acest lucru, dar pentru că vor aduce un real serviciu istoriei noastre naționale. Asta să fie isvorul lor de îndemn!

Am folosit această nimerită ocazie pentru a căuta să combat *un rău*, care ne aduce și mai rău și am uitat, că am lăudat pe autor și regret că din nou trebuie să-l laud, cînd îi citez cuvintele: «*Am scris ce știu și cum pot. Alții vor face mai bine*».

Hei *Secășene!* Bună-i și modestia, sîdar cartea ta îi și mai bună! Pentru a nu fi mai departe ispitit la aceste laude, prefer să tac și să las să vorbească asupra cărții pe însuși autorul care nu se laudă.

Capitolul I. *Starea culturală și politică a Românilor înainte de întemeierea școalelor din Blaj.*

Capitolul II. *Mănăstirile Blajului.* Date statistice.

Capitolul III. *Deschiderea școalelor.* Școala obștească și gimnasiul. Date statistice despre gimnasiu 1301—1812.

Capitolul IV. *Curentul național în școalele Blajului 1830—1848.* Lupta contra

maghiarisărei. Date statistice asupra gimnasiului 1833—1848. Lista profesorilor de la 1834—1848.

Capitolul V. *Blajul și revoluția din 1848/49*. Teologii din 1838 aflători în seminarul din Blaj.

Capitolul VI. *Gimnasiul sub Metropolitul Șulțiu*. Schimbarea sistemii de învățământ. Serbarea Centenarului. Discursul lui Cipariu la serbarea centenară a gimnasiului. Manuale didactice. Date statistice 1850—1870.

Capitolul VII. *Gimnasiul sub Metropolitul Vancea*. Reforma învățământului secundar. Regulament referitor la fondul basilitan. Amestecul guvern. maghiar. Clădiri școlare. Catalogul profesorilor gimnasiali 1850—1896, Maturisanții 1878—96.

Capitolul VIII. *Alte instituturi culturale*. Preparandia. Școalele normale. Școala de fete. Asilul model de copii.

Capitolul IX. *Seminarul tinereții gimnasiiale*. Fonduri și fundațiuni. Bibliotecile din Blaj. Salarul profesorilor.

Capitolul X. *Înrîurirea școalelor din Blaj asupra Românilor de peste granițe*. Lista bărbaiților mai însemnați eșiți din școalele Blajului.

Să mai intru eu în detaliile acestor capitole? Nu! — Nu pentru că mi-am impus tăcere, nu pentru-că ași fi prea lung, nu pentru-că ași deveni plictisitor, dar pentru-că nici o chestie nu e mai puțin importantă de cât alta. Ori ar fi să reproduc totul, ori nimic. Greu la întâiul cas, rău la al doilea și bine numai în ultimul cas de a și-o procura fie-care.

Fiind-că mi-am pus tăcere, cuvîntul dat trebuie respectat: tac. Dar cînd tac, îmi mai rămîne totuși dreptul de a mă gîndi.

Și mă gîndesc: *ce* a retăcut cartea asta din tot ceea-ce se putea scrie despre Blaj? și nu găsesc nimic. Și me gîndesc la *cîte dorințe* va fi răspuns această carte și *cît de mari* vor fi fost aceste dorințe, cînd

cartea sus pomenită ce se ocupă cu trecutul Blajului e *întîia*. Și mă mai gîndesc *la multe* — așa-i gîndul omului — *cîtă recunoștință* va fi încasat autorul cu această bunătate de carte!

Eu mă fac ecoul acestei recunoștințe pe care o adresez autorului în numele publicului. În numele publicului care nu știe, dar nu și în numele meu care știu, că autorul a lucrat această carte nu ca să-i mulțumească publicul, dar dinpotrivă pentru ca chiar el, autorul să fie mulțumit că și-a făcut una din cele mai scumpe datorii ce le purta Blajului și peste tot culturai naționale. Eu în loc de orice mulțumită mă mărginesc a profetisa autorului că *cartea lui va fi o carte cu noroc*.

Cînd las pe autorul cărței, nu pot lăsa subiectul cărții *Blajul*, care mi-e un nume atît de lipicios.

Blajule! Bărbaiții tăi au încheiat o epocă de glorie, — glorie cu care nu știu ce altă glorie se mai poate măsura, glorie cu care nu știu ce alt oraș românesc se mai poate mîndri.

Suvenirurile trecutului dimpreună cu idealurile viitorului să te inspire pentru a deschide o nouă epocă de glorie. Iată ce-ți doresc eu!

Dar îți profetisez și ție, că singura scară, ce te va ridica la înălțimea dorită de noi e *progresul timpului* pe a carui cale începi a pași dimpreună cu *ispitele (?) timpului*, pe care le aforisești — însă le urmezi.

Caută de a pricepe cît mai bine vocea timpului. Asta-i nevoia ta cea mare.

Asta să-ți cînte mereu în urechi: *vocea timpului*.

«*Tipografia*» care a editat această broșură, se bucură, că mai la toată săptămîna scoate cîte-o carte. Eu mă bucur de alt-ceva. Că toate cărțile ce le scoate «*Tipografia*» privesc direct sau *cultura națională* sau *înstuirea poporului*, cu alte cuvinte: *ce avem noi mai scump*.

Români, cari într'adevăr onorați trecutul Blajului, cari într'adevăr vreți să încurajați o întreprindere ca «Tipografia» și un talent ca Brânzeu — cumpărați *Școalele din Blaj!*

Cartea se găsește la *Tipografia în Sibiiu.* și la *autorul în Pitești* cu 2 Lei esemplarul
Niculaï a lu Bosdce.

NU-I PENTRU CINE SE PREGĂTESCE

Opoziția maghiară a ținut Duminecă o întrunire publică în Budapesta. După pregătiri de două săptămâni, după o reclamă americană prin ziare și după ce se putea demonstra în vedere o procesiune pe strade spre demonstrarea kosuthismului — aceasta întrunire se ținu în fine. Dar acum opoziția burgheză se pomeni cu o întrunire *pur socialistă*. Veniseră vr'o zece mii de socialiști, cari țipau una și bună «*Cerem votul universal*», «*Cerem opt ore de muncă*», «*Fos patria, trăiască social-democrația*» etc.

Bieții oratori *Kossuthiști* mirosind că nu-i a bine, ci că în cele din urmă li s'ar putea întâmpla să fie luați cu veleitățile lor la goană, o cîrnă repede, și ca consecință curat unghurască începură să țină discursuri despre *trebuința introducerii votului universal*, ei care sunt scuturați de friguri, cînd sunt nevoiți să ceară, măcar de ochii lumii, o neînsemnată scădere a censului electoral!

Cu chipul acesta, oratorii trebuiră să și înghiță laborioasele lor cuvîntări, și se mulțumiră a se tîri în mod scirbos înaintea socialiștilor internaționali, vorbind despre chestiile pe cari le puneau aceștia la ordinea zilei.

Și de această opoziție caraghioasă și impotentă intră anumiți diplomați în gaură de șarpe și se feresc ca de foc să n'o atingă ? !....

Apel către fruntașii poporului!

Membrii *comitetului național* din Transilvania și Ungaria au adresat următorul apel către fruntașii poporului, arătîndu-le situația din monarhie și cerîndu-le să sprijinească din toate forțele lor ziaarele partidului național.

Iată acest apel:

Paristrica națională a fost și este considerată ca un principal factor în viața publică a poporului nostru. Susținerea și ridicarea ei la înălțimea, ce i-se cuvine a fost privită la noi, din bătrîni, ca o datorie națională. Întru îm-

plinirea acestei datorii fruntașii poporului nostru au adus jertfe considerabile.

Ziarele noastre au fost și sunt privite drept așezăminte naționale, dela cari de parte e ori-ce spirit de speculă particulară. Sprijinirea lor, în lupta grea ce o poartă cu pedici și lipse de tot felul, este recunoscută și acceptată ca o chestiune de onoare națională.

Astăzi, mai mult ca ori și cînd altădată, trebuie să ne pătrundem cu toții de aceste concepțiuni și considerațiuni înalte, pe cari le-a sădit în sufletul poporului nostru iubirea de neam de care dovezi și pilde așa de frumoase ne-au dat înaintași noștri.

Astăzi mai mult ca ori și cînd trebuie să ne pătrundem de importanța ziaristiceii naționale și să prețuim serviciile ei, pentru că situația ce ni s'a creat în timpurile acestea, este mai grea ca ori și cînd și importanța ziarelor mai mare ca totdeauna.

Despre acestea ne dăm seamă cu toții și toți resimțim dureros urmările funeste ale situației grele, fie că privim stările noastre interne, fie că considerăm în general stările din monarhie.

Sistemele constituționale din monarhie nici cînd n'au fost sguduite la temelii de curente mai puternice ca cele de azi; nici cînd în timpul mai nou, țara noastră n'a stat în pragul unor evenimente mai serioase și mai importante, ca cele ce se anunță acum.

Constatînd aceste fapte atragem atențiunea tuturor fruntașilor români, ca să fie în totdeauna gata a da piept cu evenimentele cari vor urma. Pentru-că în sfîrșit trebuie să urmeze evenimente mari, cari să producă schimbări și transformări în viața politică a popoarelor.

Aprofundînd mersul lucrurilor recunoaștem, în mișcarea generală ce s'a produs, motive și curente, cari nu pot fi defavorabile dezvoltării firești a cauzei, pentru care am

luptat și luptăm cu atâtea jertfe, și pentru care hotărâți suntem a duce lupta neclintit înainte cu ori ce preț și cu ori ce jertfe.

În interesul acestei lupte cerem sprijinul frunțașilor poporului român; sprijin care să facă posibilă lucrarea ziaristicii românești naționale spre atingerea scopurilor desemnate în programul național.

Cît pentru stările noastre interne, sprijinul ce l-am pînă acum, ne este o dovadă că nici cele mai vaste și mai păcătoase întrigherii n'au fost în stare să abată poporul românesc dela calea dreaptă a luptei pentru drepturile sale. Aceasta ne întărește credința noastră tare și convingerea noastră profundă, că la momentul dat, cînd ceasul hotărîtor va suna, toate sufletele românești vor simți și gîndi la fel și toți bărbații neamului se vor întruni la un loc, ca umăr la umăr să stea în jurul stindardului național. Căci nu se poate, ca într-un popor de viață să dăinuiească mult minciuna și reaua credință, care desbină și îndușmănește chiar și pe aceia care pentru cauza mare a neamului datori sunt a lupta, jertfind toate interesele propriului amor pe altarul iubirei mintuitoare de neam. Noi considerăm de o boală efemeră trecătoare starea sufletească a acelor cari s'au pus în slujba unei cauze străine de cauza națională, și astfel au ajuns a periclita cele mai vitale interese ale neamului românesc.

În această grea situație, pătrunși de profundă credință în izbînda cauzei drepte a poporului nostru, ferm hotărîți a răspunde după cea mai bună știință și conștiință marilor îndatoriri, ce purtăm în tața poporului nostru, venim să facem din nou apel la frunțașii neamului, ca să ne dea și mai departe, în măsură și mai mare, sprijinul lor moral și material, întru suportarea sarcinii grele ce avem.

Ziaristica este mijlocul cel mai puternic de luptă; este arma cu care între cadrele

legilor luptăm pentru drepturile noastre; unicul teren pe care putem manifesta dorințele și pretențiunile noastre naționale. Noi am susținut cu mari jertfe în serviciul neamului două din aceste arme puternice de luptă: *Tribuna* și *Foaia Poporului* și suntem hotărîți a le susține și mai departe, pînă la extrema sfortare.

Ca și pînă aci aceste arme vor fi puse necondiționat și exclusiv întru apărarea intereselor naționale și spre combaterea răului, ori de unde ar veni și ori unde s'ar găsi el, fie aproape, fie departe.

Marile evenimente, ce s'au anunțat zi de zi pentru întreagă monarchia trebuie să ne servească acum de îndemn și mai mare pentru a cimentă cu toții, cei cu bun gînd și bună credință, *opera solidarității naționale*, în numele căreia, conștienți de datorințele ce le avem, facem apel frătesc la toți frunțașii poporului nostru, ca să ne dea tot concursul lor generos, spre a susține și a duce înainte lupta grea pentru cauza sfîntă a neamului, căreia atâtea jertfe și suferințe i-am închinat cu toții, și pentru care gata suntem a suteri și a jertfi și mai departe, ori cît ni s'ar cere, pînă ce vom ajunge la izbînda deplină cea de mult dorită.

Sibiu, în luna Decembre 1898.

Dr. Ioan Rațiu, George Pop de Băsești, Dr. Teodor Mihali, Rubin Patița, Iuliu Coroianu, Alexandru Filip, Patriciu Barb, Gerasim Domide.

Din culisele Camerei Maghiare

Criza mare și profundă prin care trece așa numită «constituție» maghiară, — *lucus a non lucendo*, i-a pus pe gînduri pe amabiliții noștri vecini. Conferințele și conciliabilele de tratative se țin lanț, unii caută să convingă pe alții. Despre imperioasă necesitate de a pune cu o oră mai

înainte capăt actualei stări neconstituționale, căci, de fapt și de drept, Ungurii se găsesc acum într-o stare înafară de lege. Guvernul nu are buget votat, nici măcar o indemnitate, nici compromis prelungit cu Austria și *ast-fel el nu are dreptul* de a cere cetățenilor plata contribuțiilor, nu are dreptul de a chema pe tineri la sorți, iar raporturile economice ale Ungariei cu Austria sunt de drept *întrerupte*. Această situație a rezultat din în-căerarea opoziției cu guvernul. Opoziția Maghiară a deschis în timpul din urmă o înverșunată campanie obstrucționistă în potruva tuturor proiectelor de lege ale guvernului, ba pînă și în contra verificării proceselor verbale și a ordinii de zi. La fie-care proces verbal, se ridicau și se ridică încă o droaie de membri ai opoziției și critică *fie-care cuvînt* din procesul verbal. Unul cere, ca în loc de a se zice «*ședință*» să se zică «*deliberare*», altul ca în loc de «*Cameră*» să se zică «*Adunarea Țării*» etc, etc, *pentru că*, și aci urmează zilnic o ploaie de vorbe, discursuri chilometrice, certuri, etc. Fie-care membru al opoziției mai cere apoi, ca asupra fie-cărei îndreptări stilistice pe care o propune el, să se facă votare nominală etc. Cu chipul acesta s'au ținut deunăzi la verificarea procesului verbal două-spre-zece discursuri și fie-care se termina cu o propunere de îndreptare stilistică și pentru fie-care se cerea din partea întregii opoziție votare nominală! Ast-fel într'o întregă ședință nu s'a făcut alt-ceva de cît discuțiuni filologice și patru votări nominale, re-mîinînd ca cele-l-alte propuneri să urmeze a se vota a doua zi.

Asemenea scene obstrucționale au pricinuit starea înafară de lege, în care se află acum Ungaria.

Guvernul nu putea merge cu chipul acesta înainte. El dete fuga la Viena, ceru Impăratului autorizațiune ca să înceapă tra-

tative de pace cu opoziția, în timpul acestor tratări, deputații din taberile adverse caută să se terorizeze reciproc. Și argumentul cel mai bun le este amenințarea cu *naționalitățile*. Mai ales deputații guvernamentali exploatează acest cal de bătaie. Ziarele din capitala maghiară povestesc fel de fel de scene de după culise, din cari se vede spaima Ungurilor de o «invasiune» a naționalităților în parlament.

Așa povestește opoziționalul *Epzértébes* că tînărul conte *Ștefan Tiszá*, fiul tătînii-său, mare s'îlp guvernamental ar fi zis cătră tînărul conte *Andrassy*, azi disident guvernamental:

— *D'apoi voi minăți apa pe moara agitatorilor valachi. Cînd aceștia vor intra în Cameră, n'au de cît să ia exemplul opoziției, să facă obstrucționism, și cu chipul acesta au să dărime constituția maghiară*

Altă chestie, îi răspunse *Andrassy*. *N'are nici o importanță, dacă vr'o 30 — 40 de deputați valachi vor face obstrucție, căci la spatele lor vor fi numai vr'o 2 — 3 milioane de țărani valachi. Alt-ceva e însă cînd opoziția maghiară e nevoită a face obstrucționism, pentru că îndărătul ei se află întreaga opiniune publică a Maghiaris-mului.*

Dau deci și Ungurii cu socoteala, că s'ar putea trezi în curînd cu «*vro 30 — 40*» (!) de deputați români în cameră și se prepară din timp a le face imposibilă or-ce activitate.

SEMNELE VREMI...

Cîte-va ziare ungurești au dat alarmă, că Banul Croației, *Contele Khuen Hédervary*, pe care Impăratul a dorit de mai multe ori să-l facă ministru president în Ungaria, ar fi intrigînd în potruva căpeteniilor partidelor de la putere. Și iată cum a eșit la iveală această pretinsă intrigă.

Comandantul corpului de armată din Agram (Croatia), Baronul *Berchtolsheim*, s'a întâlnit, mai deună-zi cu Baronul Croației la o vânătoare. Veni vorba și despre situația politică din Ungaria. Baronul s'ar fi exprimat foarte aspru despre șefii partidului liberal.

Baronul *Berchtolsheim* a comunicat toate cele auzite unei a treia persoane, care s'a grăbit se trimite informația, în formă de scrisoare, unei foi din Budapesta, de la care aŭ împrumutat-o apoi cele l-alte gazete din capitală. Au publicat-o și au făcut *sgomot*. Scrisoarea, dată din Agram are următorul cuprins interesant :

— «Banul Croației, — așa povestea Baronul *Berchtolsheim* aproape din cuvînt în cuvînt, — e un om admirabil; bărbat de stat și diplomat colosal, care stă deasupra tuturor adevăraților și închipuiților bărbați de stat de peste Drava. Banul e om de lume, ceia-l-alți sunt numai — *Maghiari*. Maiestatea Sa e scirbit de raporturile și persoanele din Ungaria, și banul încă condamnă în modul cel mai aspru obstrucția inconștientă, necruțătoare, miopă și brutală, precum și pe cei-ce 'i dau ajutor, pe — *disidenți*.

Baronul admiră pe Bánffy, care de altcum nu e un om prea cuminte, pentru perseveranța sa și stăpînirea de sine

El (banul) în locul lui Bánffy 'i-ar învâța omenie, pe revoluționarii aceștia, publici și secreți. Bánffy conform misiunii primite de la locul înalt, are se rămină. Împăratul purcede în mod constituțional; și dacă turbații de Maghiari își aduc la absurd constituția, vadă ei singuri urmările.

Cel-ce va urma lui Bánffy, *va lucra pe ruine și exclusiv după vederile coroani*. —

După introducerea aceasta, baronul a trecut apoi la zăgrăvirea următoarelor persoane:

— «Pe *Szilágyi* îl consideră banul de un intrigant ascuns, de lup între cele-l-alte

capre disidente, care, de și îi hipnotisează pe cei-l-alți, cade singur jertfă grijelor păstorului necredincios, *Szilágyi* e în ochii banului un simplu profesor calvin, fără metod, incult, dur, radical, îngimfat cu știință de drept, dar fără sentiment de drept, rabulist, care amăsurat restrînsului seu orizont maghiar, ar face mai bine pe avocatul guraliv.

Andrássy-i, după părerea banului, sunt simplamente flăcăi fără pricepere; le lipsește seriositatea morală și simțul de datorință. Sunt închipuiți, și nu sunt adevărați gentlemeni, cari să recunoască nedreptatea de nedreptate chiar și în contra intereselor lor. Trăesc în copilărească inchipuire, că de la tatăl lor au moștenit nu numai numele, ci și capacitatea. Unul din ei s'a blamat fundamentul ca ministru, și amîndoi sunt supărați pe Tisza István și pe Bánffy, pentru cumnatul lor (fost guvernor în Fiume, R.), contele Battyány.

Csáky ar trebui să se distingă între toți *Csáky-i* dacă ar avea — *cuprins*. *Csáky* e un suflet îngust și — un gheșeftar. Așa zicînd, nevastă-sa a făcut om din el. Nu are mare talent și n'are nici energie, eâr' acum, de cînd i-a murit ficiorul, nevastă-sa s'a reîntors la sînul bisericei.

Contele *Karoly Pista* e un om istovit. Ar voi să fie dătătorul de ton al aristocrației, conducătorul și exemplul viu al ei, dar' pentru aceasta îi lipsește educația, sentimentul și modul de cugetare. *Karoly Pista* e om mititel; nu e nobil, e necruțător, și ar avea mult de măturat în preajma casei proprii.

Contele *Apponyi Albert* e un iesuit lipsit de conștientă, fabricant de frase, vanitos, suflet ee femeie, care aleargă după popularitate. Vorbirile sale suut vorbe goale; îi lipsește seriositatea de a munci în interesul țării.

Bătrînul *Tisza* e vulpe bătrînă, dar nu e adevărat bărbat de lume. Tinărul *Tisza*

are mai multă scoală; e doctrinar, dar e om respingător și e — *negustor*».—

Frumoase portrete, n'ai ce zice. După ce baronul Bechtolsheim le-a reprodus, așa cum le-a schițat banul Croației, a mai adăogat de la sine următoarele cuvinte, adresate tot necunoscutei a treia persoană:

—«Banul e omul viitorului. Cei din Budapesta fac cele mai mari porcării și prostii și totuși nu ei, ci *banul Croației va fi ministru-president*.

Astă-toamnă, în Noembrie, a fost contele *Majláth*, la el, în misiune politică, și cu ocazia aceasta s'a luat hotărîrea, că în Ungaria trebuie duse lucrurile la absurd; oamenii trebuie muițați, și atunci va veni banul, care a e amic bisericei. Banul, la aparență, nu se mișcă; dar *și-a trimis soția la Budapesta; ea operează și-i referază despre toate*. Banul posedă încrederea coroanei și a bisericei, *și e în stare să scoală din oameni îndărătnici durul betyárism*. Interesele dinastiei și ale monarhiei pretind înfrinarea acestor machinațiuni neonestе și nedrepte. **Trebuie să se dea drepturi și naționalităților.**

— «Te asigur, — cu cuvintele acestea a terminat baronul,—că mai mare blăstămăție, mai grosolană trădare de patrie, nu s'a comis, ca acum cu obstrucția nemotivată, dură și brutală; ear disidenții și o mare parte din presa maghiară, dovedesc o totală lipsă de sentiment de drept și de considerație politică, atunci cînd aprobă acțiunea. **Sunt o nație compusă din jucători de cărți,—fără serioșitate normală. Ferbiliști—lipsiți de sentimentul public!**»

Limba literară peste munți

E netăgăduit, că ziarele românești de peste munți scriu azi mai corect românește, decît acum treizeci, patru zeci de ani, când etimologismul era în floare și nu știai bine dacă limba ziarelor de acolo e o latinească stricată sau o românească latinizată. În comparație deci cu vremile de atunci, ziarele scriu azi mult mai românește, unele scriu adesea chiar o românească perfectă.

Cu toate acestea, a rămas o deosebire între limba literară de acolo și a noastră de aci, o deosebire, care dacă se va desvolta mai departe, poate avea foarte regretabile urmări pentru unitatea noastră culturală.

E neapărat firească, pînă la un punct această deosebire. Baza culturii românești de peste munți e *latină și germană* a noastră e *franceză*. Această deosebire a influențelor literare a produs și o deosebire în dezvoltarea stilului. Dar mai este o cauză. Noi, aci trăim în țară românească. Nici un cuvînt nu ne pricinuește vr'o dificultate. În administrație, în magistratură în litere, științe, în parlament ș. a. m. d. avem funcțiuni, elemente, părți, noțiuni cu numiri românești. Nu-i vr'o mare cheltuială intelectuală pentru un scriitor, ca să dea fie-cărei noțiuni cuvîntul corespunzător pentru că aceste cuvinte sunt odată admise de obște, cunoscute și definitive. Cînd zicem *prefect, grefier, procură*, etc. toată lumea din țară ne înțelege.

Dar nu e tot așa în Transilvania. Acolo e o viață publică *străină* de limba și obiceiurile Românilor. Administrația, magistratura, învățămîntul, totul e străin și are numiri străine. Românii *zilnic* trebuie să-și traducă din ungurește și nemțește deosebitele numiri, cuvinte, științe, etc. Cum să te miri deci, că limpagiul literar de peste

munți e adesea încărcat de germanisme și maghiarisme, de locuțiuni străine genului limbei românești? *Imprejurările* de acolo poartă vina pentru această desfigurare a limbei, iar nu oamenii. Sunt în ori-ce cas, foarte nedrepti aceia dintre noi care găsesc prilej de a face mereu «spirit» pe socoteala Românilor de peste munți, luându-le limbajul în zeflemea. Aceia, care nu se pot răbda să nu «rîză» cînd ceteșc anumite expresii obicnuite peste munți, n'ar trebui să uite, că limba românească s'a dezvoltat la noi în țeară și a ajuns la precisiune ei actuală numai după ce am scăpat și noi de jugul străinilor. Nu e tocmai așa de mult, de cînd se vorbea și la noi despre *pliroforisire*, *metachirisire*, *pursuivarisire*; nu e mult de cînd aveam și noi nenorocirea de a fi «regularisiti» de către un *tufecibașă*, *cămăraș*, *bașcihodar* sau de *piseri*, *nacialnici*, *polcovnici* etc; sau de cînd actele birourilor noastre se numeau *ciorne*, *otnogenii*, *priczari*, etc. etc.

Am scăpat țeara de asuprire străină și imediat a scăpat și limba noastră națională de denaturările la care era fatal expusă în urma influențelor continue a limbelor străine. Prin urmare, să *judecăm serios* dar să nu luăm în bătaie de joc dificultățile cu cari se luptă frații noștri, ca și în timpul asupririi, străine să salveze idiomul național. Da, sunt numeroase deosebiri provinciale între limbajul literar de acolo și de aici, și n'avem de cît să discutăm această chestiune cu bună-voință și dragoste de frați, ca răul să fie remediat. Credem chiar, că ar fi indispensabil ca din cînd în cînd să ne ocupăm de această chestie, ca deosebirile să nu crească.

Românii de peste munți, folosesc adesea cuvinte pe care noi nu le înțelegem; dar trebuie să admitem, că și noi ne credem adesea infalibili și ne inchipuim că toate, *absolut toate* formele lingvistice pe care le

utilizăm noi ar fi reprezentind valori universale pentru toți Românii. Ni se pare atît de natural ca Românii de peste munți să adopte toate străinismile noastre și nu ne prea vine la socoteală, că se vor fi gășind și în graiul din Ardeal și Banat, de pe Crișuri, Maramureș, Bucovina, cuvinte și forme care ar merita să le cunoaștem mai bine și să le folosim și noi.

În ori-ce cas, numai așa s'ar putea stabili o limbă literară cu adevărat unitară.

Chestia însă e prea importantă ca s'o putem termina într'un articol scris în fuga condeiului. Vom reveni mai pe larg asupra acestei chestiuni.

Dim. I. Gelu.

Comunicația noastră postală cu Transilvania

Nou întemeiată «*Revistă Economică*» de la Sibiu sulevează o chestiune care presintă un interes din punctul de vedere al relațiilor noastre postale cu Ardealul. Iată despre ce e vorba:

De câte-va luni încoace mai multe firme din Transilvania au primit de la corespondenții lor din București înștițșarea, că oficiul poștal de acolo, în contrazicere cu praxa de pînă acum, încarcă cărțile postale de 2 cruceri, expediate din zona limitrofă (părțile Transilvaniei pînă la Mureși și fostul com. Severin), cu o taxă dublă de «insuficiență» în suma de 10 bani. De oare-ce în tarifa oficială a serviciului postal ungur taxa cărților postale în corespondența limitrofă este înscrisă cu 2 cruceri, iar în tarifele române (extras din legea și regulamentul din 9 Iul. 1892, publ. în Monit. Of. No. 87 din 1893) ce se gășesc la noi, se spune apriat: că «taxa unei cărți postale pentru toată țeara este de 5 bani simplă și 10 bani cu răspuns; aceasta și pentru țările și provinciile admise ca limitrofe»,—s'au făcut mai multe reclamațiuni la oficiul poștal din Sibiu, care a dat răspunsul, că francarea cu timbru de 2 cr.

este suficientă și că asemenea cărți postale nu au fost excepționate pentru insuficiența timbrului nici din partea oficiului postal din loc, nici de alte oficii postale din Ungaria.

Vădind din aceste, că încărcarea cărților postale cu o «taxă de insuficiență» se face în România, s'a adresat de aici din Sibiu o cerere către Direcțiunea gen. a postelor române, care însă nu numai că nu a oprit perceperea taxei de 10 bani, ci a răspuns că „taxa redusă pentru zona limitrofă, conform convențiunii postale, încheiată cu Austro-Ungaria în anul 1868, când cărțile postale nici nu erau încă introduse, sunt privitoare numai la scrisorile propriu zise, iar nu și la cărțile postale; în consecință cărțile postale de 2 cr. sunt valabile numai în interiorul Austro-Ungariei, și pentru a nu fi încărcate cu dublul insuficienței în serviciul român, trebuie să reprezinte echivalența taxei de 10 bani, în cazul prezent 5 cr.“

Acest procedeu al Direcțiunilor postelor române, nici în merit, nici în formă, nu poate fi corect. În vederea faptului, că cărțile, postale limitrofe de un pătrar de secol s'au expedit și admis cu așa simplă de 2 cr. este o chestie cu totul secundară, dacă convențiunea încheiată la 1868 vorbește, ori nu, apriat și despre cărțile postale, ori numai despre scrisorile propriu zise. O regulă observată în descurul unui timp atât de îndelungat de serviciile postelor ambelor state, la nici un cas nu se poate schimba preste noapte, unilateral, fără de a intra mai înainte în pertractări cu cel-alt stat, și fără a avisa publicul corespondent despre urcarea taxei. Procedeu postelor române este nedrept și incorect în deosebi pentru motivul, că ele nu s'au restrâns numai la acea, ca să pretindă francarea dublă a cărților postale expediate din România, ci au ridicat și de la corespondenții noștri din România

după cărțile postale expediate din Ungaria, și neexcepționale de oficiile de aici, dublul unei taxe, care — dacă peste tot s'ar putea percepe, — s'ar cuveni poștelor ungare și nu celor române.

În urma răspunsului Direcțiunii postelor române s'au făcut nouă de mesuri la oficiile de aici, cari apoi au înștiințat pe reclamanti, că Direcțiunea postelor din Cluj, îndată după primirea celei dintii cărți postale încărcate cu taxă de insuficiență, s'a adresat către guvernul din Budapesta, ca se intervină cu locurile competente, pentru observarea și valutinerea usului de până acum de către postele Române. Această afacere merită întreaga noastră atențiune, pentru-că atinge în deosebi interesele populației aproape exclusiv românești din părțile limitrofe. Îngreunarea comunicațiunii între aceste ținuturi și între România, cu care avem atâtea legături economice, familiare și culturale, ar fi o lovitură destul de sensibilă atât pentru interesele noastre materiale, cit și pentru cele intelectuale, și ne doare mai ales aceea, că această lovitură ni s'a dat chiar din partea românească.

Vom urmări deci cu toată atențiunea mersul afacerii, și rugăm pe cetitori noștri, ca — dându-li-se ocaziune — să ceară și intervețiunea camerelor de comerț din Transilvania și Banat pentru rezolvarea chestiunii în favorul intereselor noastre.

ELIMINAREA D. LUCIAN BOLCAȘ DIN UNIVERSITĂȚILE UNGUREȘTI

D. Lucian Bolcaș, unul dintre cei mai inteligenți și buni studenți români de peste munți, a fost eliminat de către ministrul maghiar de instrucție din toate universitățile și facultățile din Ungaria și Transilvania. Causa acestei monstruoase lovituri ce se dă carierei acestui tânăr este, după

foile ungurești, că ar fi agitat împotriva nației maghiare ceea-ce revine la o nemernică scuză proastă și lașă. Când și unde a comis tânărul Boleaș vr'o singură faptă care ar fi punibilă după esistențele legi din Ungaria? Nimic din toate acestea. El a căutat numai ca dimpreună cu colegii săi, prin pacinice conveniri sociale să deștepte și să întărească conștiința națională în acea în cari nu era destul de vie. Atita și nimic mai mult. N'a comis o singură faptă ce ar fi fost, din punct de vedere legal, reprobabilă.

Și dovadă că așa este, e faptul că meschinele jurnale șoviniste maghiare nu au nici ele un singur motiv real, pe care l'ar putea invoca spre legitimarea acestei basbuzucii. Ele înregistrează numai faptul brutal, că d. Bolcaș a fost relegat, și cîntă cîntări de beție șovinistă, de bucurie sălbatică, că un agitator valah a fost atît de crunt lovit în interesele sale personale.

Tot aceste scîrboase și impertinente stujitoare ale molohului maghiar ci au cînimul să raporteze, că studenții maghiari din Oradia Mare sunt coprinși de o extatică bucurie, din cauza infamiei comise de monstrul Wlassise, și că fac ovații, conduct de torțe profesorilor lor care au motivat atît de meșteșugit expulsarea colegului lor universitar.

Asemenea erupțiunei de veselie în astfel de casuri sunt cele mai vădite dovezi despre totala decadență morală și intelectuală a tinerimei maghiare. Se vede, că singele ei s'a încuscrit cu singele celor mai coruptibili Jidani, căci asemenea fapte nu le săvîrșesc de cît studenții obraznici, ordinari și lași.

Dar să nu jubileze listele păgîne! Au mai nimicît cariera unui Român, precum au nimicît alle sute, dar amarnic au să plătească ei faptele lor de caldă. Nu numai că relegarea lui Bolcaș n'are să terorizeze pe cei-l-alți studenți români, precum speră

presa maghiară, ci mai ales are să-i întărite împotriva hegemoniei acestei bande de Vandali.

Iar dacă e pe întiritare, o să vedem cine are să iese cu capul spart din această luptă de exterminare, pe care au provocat-o și o fometează cu atita nerușinare prostia și îngînfarea acestor parveniți.

I. I. G.

O NOUA PRIGONIRE

Ziarele de peste munți aduc vestea, că funcționarii de la percepția din Baia Spria, însoțiți de o droaie de jandarmi au năvălit zilele acestea în domiciliul părintelui Dr. V. Lucaci, răpînd tot ce au găsit în casă. Nu au lăsat nici pat, nici masă, nici lingură.

Această revoltătoare sequestrare de mobile s'a făcut, pentru-că sbirii din Cluj, au formulat acum, ani de zile, noi pretențiuni bănești, pe care părintele Lucaci trebna să le plătească, ca condamnat la amenzi în ultimul său proces și ca cheltueli de intertenție în pușcăria de la Sighetin.

SLAVISAREA MAGHIARILOR

Șăudăroșii și flecarii publiciști ungurești, care pină ieri mereu își umflau fălcile suflînd în trîmbițele lor de hîrtie imnuri de biruință asupra naționalităților, cead acum pirotiți la pămînt și gifăesc greoi: «ne mântncă Slovaci». ... Par-că Slovaci nu sunt creștini, și s'ar fi hrănind cu asemenea pocituri mustăciaose și alcoolizite.

Intreaga presă ungurească comentează cu lacrimi — de durere sau de vin? nu

știm — tristele constatări pe cari le publică maaaarele lor statistician *Körösy*, care arată negru pe alb, că Slovaci din Nordul Ungariei se întind mereu spre sud și ocupă teritoriul etnic maghiar.

Slovaci! Acest popor sărac și chinuit slavisează pe țănoșii Unguri! Cum să nu desnădăjduiască dar moftangii de prin redacțiile maghiare? Ei, care credeau că Slovaci nici n'ar fi mai existind în țara Ungurească?

Apoi dacă Slovaci, popor blind, care n'are asociațiuni de slavizare, n'are presă dezvoltată, n'are nici o școală secundară, Slovaci, izbutesc să sape tărîmul național de sub picioarele grandomanilor Unguri, cari au sumedenie de societăți de maghiarizare, au mii de foi [periodice, sute de școli secundare, și pe deasupra stăpînirea întregii administrațiuni, a justiției și a parlamentului — apoi, întrebăm noi cum rămîne cu mult buciumată putere a maghiarismului, cu rolul său de element «conducător», cu viitorul «*imperiu maghiar*»?!

Dacă o națiune care a usurpat pe seama sa toate drepturile și a impus altor popoare toate datoriile, care zeci de ani, în mod sistematic, a utilizat aceasta a sa privilegiată pozițiune spre a-și asimila popoare, ajunge în halul, că se vede, ea, cea mereu îndopată cu putere artificială, amenințată de a fi slavizată și românisată — aceasta dovedește un lucru: că precum artificialele transfuziuni de sînge sănătos nu ajută nimic unui corp omenesc bolnav, tot așa e condamnată și o grupare națională bolnavă cu toate transfuziunile, ce i se fac. Cel mult dacă i se poate prelungi un moment agonia.

Ungurii sunt o rassă decrepită, pe care numai și exclusiv Împăratul Francisc Iosif, i-a susținut pe picioare dela 1848 și pînă astăzi. El le-a dat monopolul puterilor statului. El i-a ridicat astfel în picioare și le-a

susținut viața în oase. Indată ce împăratul le va lua biberonul din gură, au să rămînă cu dinții la soare și au să fie strînși în chingi de către împrejmuitoarele națiuni.

Înțelegem dar vaietele presei maghiare. Sunt amare decepțiuni constaările d. *Körösy*, mai ales dacă ani dearîndul ați violentat și batjocorit cele mai sfinte simțiri ale mai multor popoare pline de viață și v'ați făcut ilusiunea, că sfidîndu-le cu insolentă, le-ați fi șters de pe fața pămîntului.

Ei, nu se stîrlesc națiuni tinere și vi-guroase, cu articole de gazete, cu pușcării și cu jandarmi.

Aceste mijloace produc tocmai un efect contrar: ele trezesc conștiința națională în cei năpăstuiți, îi apropie corp la corp, îi încălzește și le dă elementara tărie de rezistență a unui popor lovit în ordinea morală a vieții sale seculare, în mîndria sufletului său.

Așa a fost totdeauna și pretutindeni. Așa este în Ungaria.

Sistemul de maghiarizare poartă osînda în sine, de cînd a fost născocit.

Nu va dura mult, și această formidabilă osîndă se va ivi ca o năprazinică sabie de foc, sabie de răsbunătoare dreptate asupra Maghiarilor.

RUSIFICAREA FINLANDEI

Tara aceasta, mai ales însă populația ei sunt puțin cunoscute Europei. Causa zace în cea mai mare parte, în limba finlandeză, care e una din cele mai grele. Ea are opt vocale duble, doisprezece diftongi, cinci forme infinitive, cincisprezece casuri și nici o deosebire de gen. Provința aceasta coține 2.500.000 locuitori, între cari 2.169.000 Fini și 341.500 Svezi. Fiînd Finii și Șvezii de rassă germană, Rusia a căutat totdeauna a paraliza influența Germaniei și a adormi orice simț de naționalitate în Fini. Pînă acuma opera rusificării s'a săvîrșit în mod

pacific; în ultimul timp însă se începe a forța acest proces. Rusia se poartă adică cu ideea unei reorganizări militare a Finlandei. Prin această i se va da acestei provincii autonome și dezvoltării naționale a Finlandezilor lovitură de moarte, căci pînă acuma Finlanda avea puțină miliție și prin urmare și puțină cheltuială cu dînsa; banii țării se întrebunțau pentru scopuri culturale. Astfel se guverna țara prin sine decurs de 89 de ani de la împreunarea ei cu Rusia și Tării nu erau alta decît monarhi constituționali ai ei. În urmă abundențelor mijloace au făcut Finlandezii progrese enorme pe toate terenele vieții intelectuale și economice. În lupta pentru existență cu o natură dură și nordică, ei n'au uitat un singur moment a îndrepta toată activitatea lor asupra ridicării nivelului cultural al poporului. „Noi Finii suntem un popor mic; inferioritatea noastră numerică trebuie întărită prin o respîndire cît se poate de largă a culturii în păturile poporului, zicea Snelman, unul din apostolii cei mai aprigi ai simțului național finlandez. „Yksi mieli, yksi kieli“ („Un popor — o limbă“), acest princip a devenit parola de luptă a Finilor. În lupta acesta au știut duce poporul pe calea cultivării. Universitatea din Helsingfors numără azi cam 300. studențe dovadă în ce mod colosal participă și femeile în lupta culturală. Cu drept cuvînt văd Finlandezii în constituția lor primul izvor al dezvoltării lor. Ajunge să aruncăm o privire fugitivă asupra dezvoltării culturale din Finlanda și celei din un guvernament rusec învecinat, ca de pilda Archanghelsc, spre a ne încredința imediat, că avem de face cu două lumi culturale aproape diametral opuse. Un exemplu e suficient. În anul 1890 era în Finlanda 21% analfabeți, în Rusia 80%. În anii 1872 — 1892, numărul școlarilor s'a încincit în Finlanda, școlile s'au înșesit. Acest progres este a se mulțumi numai modestului său buget de război. Bugetul pentru anul 1897 s'a urcat la 58.274.629 franci, dintre cari numai 8.000.000 sau 13% se repartă pentru armată.

Rusia voiește acum să însărcineze bugetul Finlandei prin o nouă organizare militară a acestei provincii. Prin aceasta s'ar istovi mijloacele materiale ale Finlandei și urmarea ar fi regresarea culturii naționale finlandeze și desnaționalizarea completă a acestui tenace popor.

DIN „GÎNDIRILE ȘI AMINTIRILE“

LUI

BISMARCK

(Urmare și fine).

*Eu cred că pentru Germaina ar fi un avantaj dacă Rusia ar isbuti să pună piciorul în Constantinopol. În acest cas noi nu am mai fi expuși să fim mereu ațîțita un cîine devînătoare, cînd de Englitera, cînd de Austria, în contra rivnilor Rusiei spre Bosfor, ci atunci am putea să așteptăm în liniște dacă Austria va fi atacată, ca atunci să se presinte și pentru noi *cassus belli*.*

Dar și pentru Austria ar fi mai bine, dacă ea ar respinge pornirile șovinismului maghiar pînă ce Rusia se va stabili în Bosfor și pînă ce, mărindu-se în acest timp antagonismul dintre ea și puterile mediterane, Italia și Franța, ar fi nevoite a căuta o înțelegere à l'amiable cu Austria. Dacă eu aș fi ministru în Austria, eu nu aș împiedica pe Ruși să meargă la Constantinopol, dar aș căuta să mă înțeleg cu ei numai după ce ei ar fi făcut acest pas. Austria tot numai prin o înțelegere cu Rusia se va putea împărtași din o împărțeală a moștenirii turcești, iar partea Austriei va, fi cu atît mai mare, cu cît cei de la Viena vor ști să aștepte mai mult și cu cît vor ști să încurajeze politica rusească de a se avînta înainte.

De aceea și în viitor vom avea trebuință nu numai de înarmări resboinice, ci și de o vedere clară ca să putem cîrmui corabia Statului German printre curențele coalițiunilor la cari suntem expuși din pricina situațiunii noastre geografice.

Prin amabilități și bacșișuri economice pentru puteri nouă prietenești nu vom evita noi primejdiile ce sunt coprinse în viitor, ci cu chipul acesta am mări numai poftelile amicilor noștri de astăzi. *Domni-*

torii noștri de odinioară țineau mai mult la capabilitatea decât la ascultarea consilierilor; dacă numai ascultarea este criteriul atunci se ivesc astfel de pretențiuni în față cu talentul universal al manarhului cărora nici Frederic cel Mare nu le-ar putea corespunde, deși politica pe vremea lui era mai puțin complicată ca astăzi.

Și astăzi ar comite Germania o mare prostie, dacă ar lua partea cuiva în chestiunile orientale fără a avea un propriu interes, și înaintea celorlalte puteri mai mult interesate în cauză.

Politica tradițională a Rusiei, care se întemeiază mai ales pe comunitatea religioasă: ideea de a «libera» pe Români pe Bulgari, pe Sîrbii ortodoxi și eventual și pe cei româno-catolici (pe Croați), cari se găsesc subdeosebite numiri de amîndouă părțile mînăstriei austro-ungare, și de a-i înlătui de Rusia, nu a isbutit. Nu este însă imposibil, ca într-un viitor îndepărtat toate aceste națiuni să fie anexate cu forța la imperiul rusec; dar națiunea elifă a dovedit mai întîiu, că numai liberarea acestor popoare nu le transformă în aderente ale puterii rusești. Dacă cei din Petersburg ar voi să tragă consecințe din greșelile lor de pînă acum, ar fi natural, ca ei să se mărginească la progrese mai puțin fantastice, la progrese ce se pot obține prin greutatea regimentelor și a tunurilor.

Planul istoric-poetic, pe care îl urmărea împărăteasa Ecaterina când dete nepotului ei numele de *Constantin*, n'a găsit posibilitatea practică de a se realiza. Popoarele emancipate nu sunt recunoscătoare, ci pretențioase și eu cred că în această epocă realistă, politica rusească va procede mai mult din punctul de vedere tehnic, decît fantastic, în chestiunile orientale. **Prima trebuință a Rusiei pentru o dezvoltare de puteri în Orient este să-și asigure Marea Neagră.** Dacă isbuteste

Rusia a închide puternic Bosforul, prin așezări de tunuri și torpiloare, atunci Coasta ei meridională are să fie mai bine păzită decît cea baltică.

Acesta are să fie calculul cabinetului rusec, dacă va tînde să închiză Marea Neagră și să cîștige pe sultan spre acest scop, cu dragoste, cu bani și cu violență.

Interesele noastre nu sunt mai compatibile ca gravitarea puterii rusești spre Sud, decît interesele altor puteri; putem chiar zice, că interesele noastre pot să cîștige prin aceasta gravitare.

APUCĂTURI NEDEMNE

D. Ieszenszky, ale cărui manopere le puserăm mai deunăzi în lumină, continuă a se face de ris. Foile maghiare, chiar și Kossuthistul *guvernamental* «*Egyetértés*» publicară zilele acestea iarăși o notiță de teroare, ce le-a fost fabricată și trimisă gata din oficina d. Ieszenszky. În acea notiță se zice, că săptămîna trecută ar fi fost un conducător al Românilor Transilvăneni la București ca să se înțeleagă cu «*oamenii Ligii*» în vederea crizei dela Budapesta; că contele *Apponyi*, unul din fruntași opoziției obstrucționiste, ar fi promis domnului *Alex. Mocioni* că dacă va lua el locul Bar. Bánffy, va căuta numai decît să pună la ordinea zilei și să resolve în mod echitabil chestiunea naționalităților.

Toate aceste afirmațiuni sunt niște scor-nituri lipsite de or-ce teme; căci la București n'a fost în vremea din urmă nici un conducător de peste mînti și astfel nu putea să ia înțelegere «*cu oamenii Ligii*». Istoria cu *Apponyi-Mocionii* e tot o astfel de minciună, pe care au desmîntit-o amîndoi acești bărbați.

Aceasta nouă ticluire de minciuni ne arată, cită dreptate aveam noi cînd am pus în evidență svircolirile domnului Iezen-

szky de a exploata chestia naționalităților spre a produce o diversiune în opinia opoziției maghiare, și a contribui astfel la scăparea stăpînului său Bánffy.

Dealtecum și unele ziare maghiare ca d. e. *Budapesti Hirlap* au văzut imediat că aceea notiță este o cursă pusă de Ieszenszky.

Cită șarlatanie spre a mintui pozițiunea unui prim-ministru volnic și brutal ca un satrap asiatic!

OBSTRUCȚIE NOUA LA VIENA

Ziarul german-liberal «*Bohemia*» de la Praga, ziar moderat și care reprezintă fidel vederile liberalilor germani, publică săptămîna trecută un articol senzațional, în care declară că îndată ce se va întruni Camera Austriei, Germaniei vor începe o nouă luptă obstrucționistă și nu vor desarma de astă dată pînă ce ordonanțele contelui Badeni nu vor fi abrogate. Știrea s'a adevărit!

Obstrucția deci la Budapesta și la Viena, la unison! așa și trebuie să fie sub regimul dualist.

ROADELE INTOLERENȚII

D. Dr. *Stefanovici*, un membru marcant al partidului *Slovacilor* din Ungaria a scos deunăzi o broșură, în care le arată Maghiarilor nelegiuirile lor și le dovedea, că măsurile represive pe cari le-au luat în potriua naționalităților încep a fi îndreptate în contra Maghirismului.

El citează următorul pasaj dintr'o foaie maghiară, *Egyetértés*.

„Frica de naționalități a atacat în temelile ei libertatea maghiară. Am falsificat legile, am suferit volniciile, îndată-ce a fost vorba ca să înfrîmăm pe agitatorii naționaliști. Dar luând în considerare puterea prea mare ce i-am dat guvernului spre acest scop, el o poate folosi și față de noi; am suferit, ca să stîrpească legile și prin această ni-s'au făcut și nouă necazuri; am suferit volniciile față de agitatori și au în-

ceput a se purta volnic și față de noi. Legea electorală am făcut-o cu violențe iscusită așa, ca să nu poată intra în dietă decît ce poate de puțini ultraiști, Valachi, Slovaci etc. Aceasta încă s'a răsbunat, căci din o parte mare a țării a fost scoasă ori-ce opoziție, nu numai a naționalităților. Am rămas nepăsători și cînd au eludat această lege electorală, cu scopul, ca să trîntească cite un candidat de al naționalităților. Nu numai că procedura aprobată odată, a folosit-o față de toți opoziționaliști și lamentația a fost tîrzie. Am suferit, ca cite un fișpan să brutalizeze publicul din Dobica, sau comitatul Caraș-Severin și am zis: așa le trebuie. Dar, zău de giaba am protestat, cînd s'a întîmplat asemenea în Csongrad sau Somogy. Cortezilor soldăbirăilor, li-s'au iertat toate, cînd au trebuit să înfrine pe Români, Slovaci etc. și n'am băgat de seamă, că puterea prea mare ce le-am dat-o în mîndă, o vor folosi mai tîrziu, pentru o desfrînare generală.

Am ajuns cu frumuselel acolo, încît guvenul azi este omnipotent. Nu este nici lege, care să ne apere față de el, nici drept, nici autoritate, nici instituție, nici putere... Și cu toate acestea scopul nu ni-l-am ajuns. Naționalitățile ne sunt mai mari dușmani acum, decum ne-au fost înainte cu 30 ani“

La rîndul nostru le zicem și noi Ungurilor din opoziție: Așa vă trebuie! . . . .

EDUCAȚIUNE NOUA

D. *Demolins*, despre ale cărui interesante publicațiuni am luat și noi notiță în anul trecut, a scos acum de curînd o nouă carte despre educațiune, care a produs o vie discuțiune în presa periodică franceză.

Autorul pornește din principiul, că întregul sistem actual de învățămînt din Europa, și în special din Franța, e fundamental greșit, de oare-ce e bazat pe doctrine seci fără nici o sancțiune practică.

El schițează dar un nou sistem, al cărui principiu conducător este a forma oameni întregi, iar nu păpuși.

Amic al învățămîntului clasic, dl *Demolins* susține cu multe argumente serioase, că cu sistemul său practic se poate învăța neasemă-

nat mai multă latinească și elenească decît cu dresajul gramatical de astăzi, care ține vr'o opt ani și nu dă nici un rezultat apreciatibil.

Autorul vrea, ca toate limbile, cele clasice ca și cele moderne, să se învețe din viu-grai, iar științele cu exemple și practică continuă.

După ideile sale, liceul trebuie să fie nu o cazarmă, ci o familie; băeții trebuie să aibă mai multe ore pe zi ocupațiuni practice în aer liber, d. e. pentru construcții geometrice-arhitecturale, pentru jocuri, gimnastică, sport, etc.

Sistemul său este, precum o și recunoaște el, o adaptare a principiilor englezești în materie de învățămînt.

Cartea aceasta merită a fi cunoscută de aproape de toți cei ce doresc a înainta cultura națională și de aceea ținem să le atragem atențiunea asupra ei.

Văl.

ȘI CONTRA SAȘILOR

De un cîrd de vreme încoaci, mai ales de cînd deputații sași au ieșit din tabăra guvernamentală, guvernul maghiar a început o sistematică persecuție în contra publiciștilor și altor luptători hotărîți ai poporului săsesc din Transilvania. Ziarele săsești de la Bistrița și Brașov au fost deja tirite pe la tribunale și condamnate, iar acum guvernul a dat în judecată pe un fruntaș saș, d-l Dr. Wolff pentru că la o întrunire publică din Sighișoara s'a încumetat să critice volniciile Maghiarilor față cu naționalitățile.

Actul de acușațiune pretinde, firește, că Dr. Wolff ar fi așîțat pe cetățeni la ura în contra națiunii maghiare.

Cavaleră nație, care, deși are puterea în mîni, se cutremură de spaimă cînd un cetățean îi spune adevăruri!

MORMANTUL LUI ROMUL

Ziarele din Roma ne aduc știrea că s'ar fi descoperit acolo, lîngă Forul Roman, mormîntul legendarului întemeietor al Statului Roman. Ziarul italian «Tribuna» din Roma scrie în

această privință: «Lîngă Forul Roman s'a făcut astăzi o descoperire de cea mai mare importanță; ar fi adică vorba despre locul pe care Romanii după tradițiune, l'ar fi venerat ca acela în care s'ar găsi înmormîntat eroul eponim al gînteii lor. Acest loc a fost venerat secole de-a rîndul, pînă la căderea imperiului Roman.

Deja scolastici comentaseră un pasaj din Varone, nouă necunoscut, în care, vorbind de această tradițiune, o specifică zicînd că locul acesta ar fi acoperit cu o piatră neagră *lapis niger*. Acum în apropierea arcului lui *Septimiu Sever* s'a descoperit o vilă de câți-va metri patrați, acoperită cu masive pietre negre.

Ne găsim dară în prezența celui mai antic monument al reminiscențelor Romei. Aci, lîngă el, era smochinul rumînal; aci se rosteau discursurile funebre la moartea împăraților, aci se aduceau sacrificiile, aci se invocau sentimentele bune ale zeilor pentru întreprinderile Romei.

Că într'adevăr e vorba aci de locul considerat ca mormîntul lui Romul, se dovedește din un vers din *Horățiu*, care în *Epodul XVI*, plin de înaltă mînie în contra decăderii obiceiurilor romane, și prevestind inevitabila ruină a patriei zice:

«*Quaeque carent ventis et solibus ossa Quirini Nefas videri! dissipabit insolens*» ceea ce înseamnă, că «*barbarul (insolens) va împrăști, o vedere înspăimîntătoare! acele oase ale lui Romul (Quirinus) ce sînt în scama vînturilor și a soarelui.*

Die Adresse des Magnaten Hauses

Unlängst hat die Reichstags-Opposition ein «*Memorandum*» an den «*König*» vom Stappel lassen wollen, um seine Intervention in Anspruch zu nehmen.

Jetzt agitirt die Magnaten-Haus Opposition für dieselbe Idee, indem sie eine «*Adresse*» an den König richten möchte, um ihn «*unterthänigst*» zu bitten, dem *Ex-lex-Zustande* ein Ende zu machen.

Wir Rumänen Ungarns und Siebenbürgens befinden uns nicht seit zwei Wochen,

sondern seit vollen zwei und dreissig Jahren in einem sogenannten *ex-lex*-Zustande in unserm lieben Vaterlande, dem wir stets unser Gut und Blut zum Opfer brachten, um dafür aller gesetzlichen Rechte und Bürgschaften beraubt zu werden.

Nach einem so langen *ex-lex*-Zeitalter, wagten es auch wir, im Jahre 1892, ein Memorandum an unsern für alle seine Völker fürsorglichen Monarchen zu richten, um über die zerrütteten Verhältnisse, über die Gesetzlosigkeit und Gewaltherrschaft der magyarischen Regierungen Klage zu führen und eine allerhöchste Intervention zu erbitten. Wir gingen, eine dreihundertgliedrige Deputation, nach Wien, wohin auch die magyarischen Minister wöchentlich zwei-dreimal politische Reisen unternehmen.

Wir klopfen an das Burgthor, welches die berühmte Inschrift «*Justitia Regnorum fundamentum*», trägt. Vor uns rauschte ein Wagen in die Burg, ein Wagen, in dem der damalige Präsident des magyarischen Reichstages, der heutige Minister-Präsident Baron *Bánffy* sass. Er kam, um unsere Abweisung von den Stufen des Thrones zu erwirken. Und es gelang ihm. Das Burgthor blieb für uns verriegelt.

Wir kamen nach Hause. Da wurden wir bald in Segedin und Weitzen hinter Schloss und Riegel gestellt, weil wir unserm Monarchen unsern unerträglich gewordenen dreimal zehnjährigen *ex-lex*-Zustand schildern wollten.

Herr *Bánffy* ist seinem Grundsatz treu geblieben: er hat das «*Memorandum*» und die «*Adresse*» der Opposition des magyarischen Unter- und Ober-Hauses geradeso verhindert in die Burg zu gelangen, wie der heutige *spiritus rector* der Oppositionsparteien, Herr *Szilágyi*, uns durch Baron *Bánffy* den Weg in die Burg versperrte.

Aber obwohl wir vor unserm Monarchen nicht vorgelassen wurden, so dürfte unsere

Stimme doch bis zu seinem väterlichen Herzen gedrungen sein. — In noch höherem Grade dürfte er den Ruf der Oppositionsparteien des magyarischen Unter- und Oberhauses um eine Intervention vernehmen. Die Lage ist also klar: *das ganze Land ruft die Intervention der Krone an*, um den *ex-lex*-Zustand aus der Welt zu schaffen.

Die Krone wird gewiss nicht ermangeln, diesem einstimmigen Rufe ihrer Völker Folge zu leisten.

Nur fragt es sich, *welchen Ex-lex-Zustand Seine Majestät der Herrscher aus der Welt schaffen dürfte?*

Den heutigen, auf inhaltslosen Formenkram sich beziehenden, oder den seit zwei und dreissig Jahren bestehenden, das innerste Mark der wahren Verfassungsmässigkeit aufzehrenden gesetzlosen und gesetzwidrigen Zustand?

Jedenfalls wird bald eine allerhöchste Intervention erfolgen; nur glauben wir nicht, dass von den verschiedenen «*Memorandisten*» gerade die magyarischen eine besondere Freude an dieser kommenden Intervention finden dürften.

Mit dem *ex-lex* wirds bald *ex*, aber hoffentlich nicht nach chauvinistischem *Codex*.

Schwarzgold.

Die Nationalitätenfrage in Ungarn

In den verschiedenen geheimen Conferenzen der magyarischen Parteien, die jetzt bekanntlich ein Compromiss anstreben, scheint, wie immer bei solchen Gelegenheiten, die Nationalitätenfrage eine besonders wichtige Rolle zu spielen. Liberale und Oppositionelle möchten gerne recht bald einen *modus vivendi* ausfindig machen, damit dem gefähr-

schwangeren *ex-lex*-Zustande ehestens ein Ende gemacht werde.

Die Regierungsmänner argumentiren nämlich mit Hochdruck auf die Opposition los, um dieser haarklein die angeblichen Ränke der Wiener «Camarilla» zu beweisen. So hoffen die Bánffy-sten und die unterschiedlichen nach Ministerportefeuilles lechzenden Dissidenten, die sozusagen «gesinnungsfesten» Kossuthisten auf einen «klügeren» Standpunkt zu bringen und sie, «im Interesse des nationalen Gedankens» etwas milder zu stimmen. «Denn», so wird wenigstens diesen saubern Kumpanen in's Gewissen geredet, «die staatsfeindlichen Nationalitäten spekuliren schon auf den *ex-lex*-Zustand, und die Camarilla wird nicht ermangeln sie in den Sattel zu heben.»

Der Kniff ist klug ausgesonnen. Nur Schade, dass er schon zu oft gebraucht und — missbraucht wurde. Selbst die Kossuthisten haben ihn durchschaut und so warten sie auf etwas besser klingende Gründe, wenn sie von ihrer Obstruction lassen sollen. Das patriotische Herze des Minister-Präsidenten wäre wohl auch diessmal für derartige Compromiss-Forderungen zu haben, nur kann der Ärmste nicht genug solcher klängeichen Argumente liefern, denn die «Wahl» seiner Getreuen hat ihn schwere Millionen gekostet, und was so an einträglichen Verwaltungsraths-Stellen und dergl. anziehenden «Principien» zu vergeben war, das hat er schon längst behufs Förderung der Gesinnungstüchtigkeit seiner eigenen Anhänger verwenden müssen.

Die Dissidenten haben es leicht, den Kossuthisten das Nationalitäten-Gespenst an die Wand zu mahlen, das wird nichts nützen, namentlich seitdem die letzteren aus einer jüngst zu Leipzig erschienenen Broschüre ziffermässig ersahen, wie theuer

die Dissidenten ihr eigenes «*sagrifizio dell'intelletto*» zu taxiren pflegen.

Herr Bánffy wird also auch diessmal etwas tiefer in die verschiedenen Säckel greifen müssen, wenn er die kossuthistischen Schreier im *luogo di traffico* vulgo *magya*. «Reichstag» an die Gefahr, der so schrecklich sein sollenden «Ränke» glauben machen will. Dann aber werden sie ganz bestimmt daran glauben, und zur «Rettung des Vaterlandes» wacker — die Rückzugslinie antreten. So wird auch diessmal die von den magyarischen Blättern aufgedeckte «Nationalitäten-Gefahr» den gewünschten Vorwand abgegeben haben.

Und solchen feilschenden Politicussen gegenüber gebraucht man noch Glacé-Handschuhe, um sie ja nicht zu «reizen»!

Man möchte doch meinen, ein solches eckelerregendes Gesindel von politischen Machern und Schachern sollte mit einem eisernen Kehrbesen vom parlamentarischen Boden weggefegt werden!

Rem.

Neue Vertolgungen in Siebenbürgen

Die rumänische Zeitungen von Siebenbürgen berichten über eine neue Vandalen-That, der übermütigen Magyaren.

Das klausenburger Tribunal hat vor einigen Tagen Herrn Dr. Lucaci aufgefordert, einen Betrag von circa Tausend Gulden zu erlegen, einen Betrag, den er dem civilisirten magyarischen Staate «für Kost und Quartir der nach seinem Pfarrort beorderten Gendarmerie» schulden soll. Da Herr Lucaci sich weigerte ein solches Kostgeld für die magyarischen Henker zu bezahlen, so drang der Steuer-Executor, von mehreren Gendarmen begleitet, in die Wohnung des hochwürdigen Herrn, belegte sämtliche Möbelstücke mit Beschlag, liess sie aus dem Hause schleppen und leerte, in des Wortes voller Bedeutung, die Wohnung aus. Dr. Lucaci wurde somit auf die Strasse gesetzt.

Und ein Staat, in welchem solche Willkür möglich ist, hat noch Anspruch ein Rechts-Staat genannt zu werden!

*

Der auf der Grosswardeiner Rechtsakademie studierende rumänische Rechts-hörer *Lucian Bolcaş*, würde dieser Tage vom magyarischen Unterrichtsminister aus allen magyarischen Rechtsakademien und Universitäten für immer relegirt und auch des Rechtes entkleidet, sein auf irgend einer fremden Universität zu erwerbendes Diplom in Ungarn zu nostrifiziren.

Ja, was für ein Verbrechen hat dieser unglückliche Junge begangen, dass man ihm diese ausserordentlich schwere akademische Strafe dictirte, eine Strafe, die einer Verbannung gleichkommt?

Darauf geben die magyarischen Zeitungen und der fanatische Minister eine gleichlautende Antwort: «*Bolcaş hat gegen die Magyaren agitirt.*» Eine *concrete strafbare Thatsache* jedoch vermag kein Mensch anzuführen, u. zw. aus dem sehr einfachen Grunde weil eine positive gesetzlich strafbare Handlung einfach nicht existirt. *Bolcaş* «hat agitirt», weil er mit seinen Collegen ausschliesslich rumänisch sprach, mit ihnen literarische Abende arrangirte, wo man rumänisch declamirte, Musik spielte, etc. Das «duldeten» die verschiedenen Magyaren und magyarischen Schlossberger's natürlich nicht; das kam ihnen als eine Beeinträchtigung der Magyarisirung vor und sie hetzten solange gegen diesen erlichen und charakterfesten rumänischen Studenten, bis sie es erreichten, dass ihm die Regierung, so weit sie konnte, die Zukunft vernichtete!

So verstehen diese stets gehätschelten und dabei doch roh gebliebenen magyarischen Horden die Freiheit!

Die Sachsen-Hetze

Nachdem in der letzten Zeit auch gegen die Sachsen einige Prozesse angestrengt wurden, natürlich wegen «staatsgefährlicher Umtriebe», wie diese Inquisitions Formel schon einmal heisst, verfolgt man jetzt strafgericht-

lich einen sächsischen Professor aus Schässburg, Herrn Dr. *Wolff*, weil er in einer zu Schässburg abgehaltenen öffentlichen Versammlung die Magyarisirungs-Politik bekämpfte.

Wie die Dinge im lieben «Ungarnlande» liegen, ist vorauszusehen, dass auch dieser Sachse nach Segedin wandern wird. Und wenn man sich erinnert, mit welch' ergreifendem Ton der Überzeugung die verschiedenen Lloyd's und Hirlaps von dem *illo tempore* gewesenen magyarisch-sächsischen «Pacte» sprachen!....

INFORMAȚIUNI

D. dr. *Iosif Blaga*, profesor la liceul românesc din Braşov, a scos zilele acestea o interesantă și utilă scriere sub titlu *Teoria dramei, cu un tratat introducător despre frumos și artă*.

Cartea această prezintă un deosebit interes, nu numai pentru profesori și școlari, ci și pentru toți ce vor să se orienteze asupra dramei din punctul de vedere estetic.

Vom reveni la ocazie mai pe larg.

Scrierea cuprinde 320 pagini, format octav și costă 4 lei 50. Se poate procura direct de la autor.

*

Ziarul rusesc *Le Nord* de la Paris publică sub titlu «Români și Bulgari» un lung articol în care discută cauzele pentru care M. S. Regele nostru nu a reîntors cele două vizite ale principelui Ferdinand al Bulgariei. El nu crede că o răceală ar fi existind între Curtea noastră regală și între cea prințiară de la Sofia.

*

Din cauze independente de voința noastră numărul nostru de la 3 Ianuarie n'a putut să apară la timp. Cititorii noștri primesc ast-fel acum două numere deodată, No. 1 și 2 de la 3 și 10 Ianuarie.